

Izvirni znanstveni članek *Original scientific paper (1.01)*
Besedilo prejeto Received: 1. 4. 2025; Sprejeto Accepted: 1. 8. 2025

UDK UDC: 27-1:929Rajhman J.
DOI: 10.34291/Edinost/80/01/Krajnc
© 2025 Krajnc-Vrečko CC BY 4.0

Fanika Krajnc-Vrečko

Jože Rajhman, življenje in delo

Jože Rajhman, Life and Work

Izleček: V razpravi je orisana življenjska pot Jožeta Rajhmana (1924–1998) z najpomembnejšimi življenjskimi mejniki, ki so zaznamovali njegovo delo duhovnika, teološkega profesorja in pronicljivega misleca širokega filološkega in duhovnega formata. Poudarek je na predstavitvi njegove širše družine in očeta Josipa. Otroška in mladostna leta je preživel v viharinem predvojnem obdobju in izgnanstvu družine med drugo svetovno vojno, kjer se je srečal s sebi povsem novim kulturnim okoljem v Srbiji. Prva odločitev za študij slavistike in romanistike se je kmalu spremenila v odločitev za duhovniški poklic ter študij teologije, vendar se je kasneje znova vrnil k svojemu prvemu interesnemu področju, k filologiji. Številne službe, ki jih je opravljal – od Ljubljane, Celja, Marije Snežne do Maribora – so bile vezane na duhovniški poklic, v katerem se je v prvem desetletju službovanja znašel pod drobnogledom takratne oblasti in dolgoletnih sodnih procesov. Poleg duhovniškega poklica je kasneje našel dovolj časa in motivacije za raziskovanje slovenske duhovne, kulturne in literarne zgodovine, kar ga je uvrstilo med vodilne poznavalce slovenskega protestantizma in njegovega glavnega akterja Primoža Trubarja. Njegova objavljena filološka in teološka dela so že dokaj raziskana, medtem ko rokopisno gradivo ponuja možnosti nadaljnega raziskovanja in ovrednotenja. Ob 100-letnici rojstva se ga spominjamo v okoljih njegovega skromnega življenja in bogatega delovanja, prispevek pa skuša dopolniti dosedanje vedenje o njegovem življenju in delu.

Ključne besede: biografija, sodni procesi, širša družina, delo

Abstract: *This paper outlines the life of Jože Rajhman (1924–1998) with the most important milestones in his life that marked his work as a priest, theological professor and insightful thinker of a broad philological and spiritual format. Emphasis is placed on the presentation of his extended family and his father Joseph. He spent his childhood and adolescence in the turbulent pre-war period and his family's exile during the Second World War, where he encountered a cultural environment in Serbia that was entirely new to him. His first decision to study Slovenian and Romance studies soon turned into a decision to become a priest and to study theology, but he later returned to his first field of interest, philology. The many jobs he held in different cities, from Ljubljana, Celje, Marija Snežna to Maribor, were linked to the priestly profession, in which he came under scrutiny from the authorities and the long-lasting trials during his first decade of ministry. In addition to his priestly vocation, he later found the time and motivation to research Slovenian spiritual, cultural and literary history, which placed him among the leading experts on Slovenian Protestantism and its main protagonist, Primož Trubar. His published philological and theological works are already quite well researched, while his manuscript material offers opportunities for further research and evaluation. On the occasion of the centenary of his birth, he is remembered*

in the context of his modest life and rich activity, and this paper seeks to add to the existing knowledge of his life and work.

Keywords: *biography, trials, extended family, work*

Uvod

O življenju in delu Jožeta Rajhmana¹ so bili doslej objavljeni številni zapisi (Krajnc-Vrečko 2019, 111–136; 2010a, 195–206; 2009, 5–22; 2008a, 3–13; 1998, 201–204), ki pričajo o njegovi bogati življenjski poti, ki je zagotovo močno vplivala na njegovo duhovno življenje in ustvarjanje. Za širše razumevanje njegovega vsestranskega ustvarjalnega opusa in za nekatere odločitve v njegovem življenju pa tokrat objavljamo nekatere ugotovitve, ki so skorajda trideset let po njegovi smrti nastale na osnovi arhivskih virov, ki jih hrani Nadškofijski arhiv v Mariboru, pa tudi po pričevanju daljnih sorodnikov iz avstrijske Koroške² in Srbije.³

- 1 O priimku Rajhman: »Štetje prebivalcev Dravske banovine v letu 1931 je priimek *Rajhman* zaznalo samo v Mariboru na desnem bregu Drave, njegovo pisno dvojnico *Reichman* pa razen v Mariboru še v okrajih Celje, Dravograd in Ljubljana. Jože Rajhman je bil leta 1931 popisán v celjskem okraju, saj je bilo njegovo uradno ime tedaj še Jožef Reichmann (za podatek se zahvaljujem dr. FaniKI Krajnc-Vrečko). Obe pisni različici priimka sta na Slovenskem prisotni še danes, a nobena nima več kot pet nosilcev. Priimek izvira iz nemškega *Reichmanna*, ki je motiviran iz pridevnika *reich* v pomenu 'bogat' in samostalnika *Mann* 'človek, moški'. A ker ta prvotni vzdevek ni nastal v sodobni nemščini, ker je podedovan iz srednje visoke nemščine, moramo ponatančiti takole: nemški priimek *Reichmann* se je razvil iz srednjevisokonemškega *Rihhiman*, ki je zložen iz pridevnika *rihihi* 'bogat' in samostalnika *man* 'človek'. Prvotno je torej vzdevek bogategu človeku, kakor npr. nemški priimek *Langmann* vzdevek dolgemu, tj. velikemu človeku, *Grossmann* obilnemu, debelemu, *Armman* revnemu in *Rottmann* takemu bolj rdeče polti. In še bi lahko naštevali: *Jungmann* je vzdevek mladeniču, *Altmann* pa starcu. Prvi nosilec nemškega priimka *Reichmann* je bil torej bogat človek. Po bogastvu pa se niso odlikovali samo Nemci, tudi pri nas so nastajali tako motivirani priimki. Najpogostejši je *Bogataj* s 1322 nosilci, kar ga po pogostnosti uvršča na 96. mesto. Ta naš priimek je po vsej verjetnosti prvotni vzdevek, nastal iz občnega imena *bogat* s pomenom 'bogat človek', ki ga poznata že Pleteršnik in Pohlín. Manj verjetno je njegov izvor v občnem imenu *bogotaj* v pomenu 'brezbožnik', ki je domnevno šele otrok 19. stoletja, saj se pri naših starejših piscih v tem pomenu poleg sinonimov *neovernik* in *blaznik* pojavlja le daljša tvorjenka *bogotajivec*. Redkejši priimki s prvotnim pomenom 'bogat človek' so še *Bogatec* (20 nosilcev), *Bogatin* (67), *Bogatič* (16), *Bogat* (manj kot 5), ki ima vzporednico v staropoljskem vzdevku *Bogaty.*« (Akad. prof. dr. Marko Snoj na Simpoziju ob 100-letnici Rajhmanovega rojstva)
- 2 V Rožeku ob Vrbskem jezeru živi Jožetov pranečak, sin njegove sestríčne po očetu Alex Schuster, slavist in rusist ter vsestransko aktiven koroški Slovenec, ki je zbral in objavil gradivo o družini Reichmann (Rajhman) iz Lipe pri Vrbi. Njegov bratranec, prav tako sin druge sestríčne Petrej Sticker (1940–2025), duhovnik, dolgoletni župnik v Globasnici, se je še udeležil simpozija ob stoletnici Rajhmanovega rojstva na SAZU novembra 2024, na Jožefovo 2025 pa je umrl. Oba sta avtorici tega prispevka pripovedovala o širši družini Rajhman, Petrej pa tudi o prisrčnih srečanjih z Jožetom, ki ga je osebno poznal.
- 3 V Srbiji živita dve nečakinji, hčerki sestre Zalke, ki se je po izgnanstvu družine v Srbijo tam poročila (Pop-Manić). Nada Pop-Manić živi v Beogradu, Mirjana, por. Dilparić, pa v Čačku. Obe se z ljubeznijo spominjata strica Jožeta, s katerim je družina iz Srbije vedno imela lepe odnose.

1 Življenje

Profesor ddr. Jože Rajhman, čigar 100-letnico rojstva smo obeležili leta 2024, je bil duhovnik mariborske škofije, ki se je med redkimi povojnimi teologi uveljavil v slovenskem znanstvenem okolju kot filolog in izjemen poznavalec slovenskega reformacijskega gibanja ter Primoža Trubarja, s čimer je v znanstvenih krogih pridobil naziv slovenskega trubarologa. V teološkem okolju je bil cenjen in spoštovan duhovni vodja mnogih mariborskih duhovnikov in teologov, kot predavatelj duhovne in pastoralne teologije pa cenjen profesor na Teološki fakulteti. V jubilejnem letu, ko smo s simpozijem obeležili 100-letnico njegovega rojstva, pa so številne razprave razkrile njegovo vsestransko razgledanost in ustvarjalnost.

1.1 Rojstvo, širša družina Reichmann, dvakratno izseljenstvo očeta Josipa in družine Rajhman

Rojstni in krstni list, izdan v Kraljevini SHS, števil. 124, z dne 8. 8. 1928, pravi o tem, da je bil Jožef Reichmann rojen 17. novembra 1924 (krščen 18. 11. 1924) v kraju Sromlje 16, občina Sromlje. Krstil ga je župnik Jože Pečnak. Oče Jože Rajhman, meščanskošolski učitelj (v krstni knjigi nadučitelj), mati Roza, rojena Pichler, prav tako učiteljica (Stalež 1923, 22). Samo v krstni knjigi (NŠAM, Krstna knjiga Sromlje 1924) je ob imenu Jožef v oklepaju zapisano ime Lipej,⁴ kasneje nikoli ni uporabljal tega dodatnega imena. Mladostna leta je preživel v Celju. Obiskoval je osnovno šolo in prvih šest letnikov Državne realne gimnazije v Celju do leta 1941. Ta mu je v nemškem jeziku izdala spričevalo o končanem 6. razredu gimnazije (*Zeugnis Reichmann Josef VI. a razred II. Realgymnasiums Cilli vorzüglich*, 15. 8. 1941). Spričevalo o zaključenem šestem razredu gimnazije je bilo izdano, potem ko je z družino že bil izseljen v Srbijo (10. 6. 1941). Spričevalo o opravljenem 6. razredu gimnazije mu je bilo ponovno izdano v cirilici na gimnaziji v srbski Jagodini kot neke vrste nostrifikacija. Sedmi in osmi razred gimnazije je končal v izgnanstvu v Nišu ter opravil zrelostni izpit, o čemer pravi dokument:

4 Daljni sorodnik Alex Schuster je pojasnil, da je na avstrijskem Koroškem ime Lipej okrajšava za Filip. Tako je bilo ime Jožetovemu staremu očetu. Kot kaže, je oče Josip Rajhman svojega prvega sina dodatno poimenoval po svojem očetu.

Državna II. Muška gimnazija u Nišu Br. 19, Svedočanstvo o višem tečajnom ispitu. G. Josip J. Rajhman [...] svršio je školske godine 1942/1943 osmi razred Druge muške realne gimnazije u Nišu i polagao prvi put viši tečajni izpit (izpit zrelosti) u vremenu od 25 juna do 6. jula 1943 godine [...] izkazuje zrelost i spremnost za fakultetske studije na univerzitetima i višim stručnim školama. U Nišu, del. Br. 1070, 14. jula 1943 god. (NŠAM, ZD-RJ, 2086/1)

Po izkazanih spričevalih se je Jože Rajhman šolal v treh državah in prejel spričevala v treh jezikih: slovenskem, nemškem in srbohrvaškem.

1.2 Oče Josip in družina Reichmann

Rajhmanov oče Josip/Zepi (1891–1976) je bil rojen v Lipi ob Vrbi na avstrijskem Koroškem v zavedni slovenski družini, po domače pri Jesenikovih (Merkač in Schuster 2018, 6.117). V družini so bili trije fantje in dve hčerki, od katerih je najmlajša, Agnes (Neža), bila redovnica, in to pri mariborskih šolskih sestrah, kjer je 21. aprila 1919 umrla kot sestra Vilibalda Reichmann (Schuster 2024, 30). Josip je bil drugi sin te zavedne slovenske družine. Prvo svetovno vojno je preživel kot vojak in Maistrov borec, po vojni leta 1919 je skupaj s pisateljem Franom Ksaverjem Meškom pobegnil čez Karavanke v Slovenijo. Leta 1920 se je poročil z Rozo Pichler iz Novega mesta. Kot nadučitelj je od leta 1921 služboval v Sromljah in tam v šolskem letu 1922/23 absolviriral višjo pedagoško šolo v Zagrebu (SŠM, OŠ Sromlje, Zgodovina OŠ v Sromljah, 3). V Sromljah je »skliceval roditeljske sestanke, na enem izmed njih je starše skušal prepričevati o škodljivosti alkohola, kar pa se mu ni posrečilo, ker je nagovarjal ljudi, naj posekajo iz vinogradov trto in zasadijo koruzo. Uvedel je tudi nerazdeljeni šolski pouk, kar je znatno izboljšalo obisk pri pouku.« (SŠM, OŠ Sromlje, Kronika za l. 1939)

Zakoncema Reichmann se je 17. novembra 1924 rodil Jože, drugi med petimi otroki. Kasneje se je družina preselila v Celje in si zgradila dom na Jožefovem hribu, danes Zvezna ulica 9. Po rojstvu hčerke Bože leta 1928 je mati umrla in oče Josip je ostal sam s petimi otroki. Leta 1934 najdemo njegovo ime med učitelji Državne deške meščanske šole v Celju, naveden je kot učitelj slovenskega in srbohrvaškega jezika ter zgodovine (Stalež 1934, 37). Skrb za pet majhnih otrok, izseljenstvo sprva iz rodne

Koroške in nato v Srbijo ga je oslabilo, kar je pripomoglo k njegovemu šibkemu zdravju in živčnim zlomom.

1.2.1 Izgon v Srbijo

Kot zavednega Slovenca, Maistrovega borca in učitelja je nemška oblast očeta takoj po zasedbi – kot mnoge intelektualce – aretirala. Izpoved o njegovem srhljivem srečanju z nacističnim voditeljem Heinrichom Himmlerjem v celjskem priporu je zapisal Franjo Roš:

Nemci so me aretirali še v uniformi rezervnega kapetana takoj po moji vrnitvi domov iz razpadle jugoslovanske vojske. Menil sem, da me hočejo odvleči v vojno ujetništvo. Toda moral sem se preobleči v civilista in oditi z njimi. V kasarniški sobi so me tovariši izbrali za sobnega starešino. Tistega dne me je neki policist – stražar na hodniku sočutno opozoril: »Himmler je tukaj, to vam zaupno povem. Naprosite ga, da vas izpusti zaradi vaših malih otrok. Saj bo dovolj, če vas postavijo pod policijsko nadzorstvo.« In že je bil tu! Ob vratih komandiram: »Achtung!« in takoj nato ga v nemškem jeziku naprosim: »Ekscelenca! Vdovec sem s petimi nepreskrbljenimi otroki. Prosim, da me izpustite!« »Vaše ime?« »Josip Rajhman.« »Vaša narodnost?« »Slovenec.« »Vaš oče?« »Slovenec.« »Vaš ded?« »Slovenec.« »Vaš praded?« »Ker je ded bil Slovenec, menim, da je bil tudi praded.« »In prapraded?« »O njem ničesar ne vem.« Himmler je za hip pomislil, zgrbančil čelo in vzkipel: »Vi ste narodni izdajalec! Z vami bomo ukrenili nekaj drugega.« To je bila lahko smrtna obsodba zame – koroškega Slovenca. Pomislil sem na otroke in dobil živčni napad. Čakal sem na posebni transport. Vendar so me z drugimi vred odpeljali v mariborske zapore in z otroki izselili v Srbijo. Julija 1945 sem se vrnil in mi je ob prijavi matičar občine Celje povedal: »Imamo vso nemško kartoteko izseljencev, le vaš list manjka.« Iz tega sem sklepal, da so nacisti po Himmlerjevem ukazu imeli res poseben namen z menoj. (Roš 1967, 35–36; 1975, 411–413)

Josip je bil s sinovoma Jožetom in Zdenkom sprva odpeljan v meljsko kasarno v Maribor in nato z drugim transportom, 10. junija 1941, v srbski Arandelovac. Hčerke Zalka, Zlata in Boža so kmalu same odšle za moškim delom družine. Najstarejša, Zalka, je že bila učiteljica in tudi njo bi Nemci

na silo izselili. V Srbiji je družino Rajhman gostoljubno sprejela družina pravoslavnega duhovnika in kmalu so se vsi vživeli v novo okolje. Slovenski učitelji so bili v Srbiji dobro sprejeti. Oče Josip je kot samohranilec petih mladoletnih otrok in učitelj poskrbel za svojo družino, ki je kmalu odšla v Niš, saj se je Jože že jeseni vpisal v sedmi razred II. moške gimnazije in jo leta 1943 zaključil z odliko. Izgnanstvo v novem okolju je družina preživela v sožitju z domačimi prebivalci. Oba sinova sta se po končani gimnaziji zaposlila na železnici v Nišu (Komanda grada Niša, br. 26, 20. 1. 1945, *Potvrda*, da je vpisan pod red. br. 1360 u spisak prijavljenih željezničara Zdenko J. Rajhman) (NŠAM, ZD-RJ, 2086/1).

Jože sam je avtorici tega prispevka pripovedoval anekdoto iz svoje prve zaposlitve. Od julija 1943 do junija 1945 je delal v skladišču na železnici. Pri tem je bil zelo vesten in natančen. Predale, v katerih je bil spravljen material, je natanko označil in popisal ter tako sestavil popoln seznam celotnega skladišča. Ko so zavezniki pomladi 1945 bombardirali Niš, je na »njegovo« skladišče padla bomba in vse njegovo delo je bilo hipoma uničeno. Ta dogodek mu je dal misliti, kako hitro je lahko uničeno človekovo delo, o katerem je v dobri veri prepričan, da je nujno potrebno.

O Jožetovem izgnanstvu v Srbijo pričajo številni dokumenti, mdr. Potrdilo Muzeja narodne osvoboditve Maribor (MNO MB) štev. 557/75 (15. 9. 1975), da je Jože Rajhman vpisan v seznam izgnancev (*Verzeichnis der aus der Steiermark ausgesiedelten Personen*), izgnan 10. junija 1941, transportna lista 2; Upravna enota Maribor, zahtevek za priznanje statusa žrtve vojnega nasilja, izgnan v Srbijo 10. 6. 1941 v Arandelovac; pred vrnitvijo v domovino 30. 6. 1945 živel v Nišu, Francoske republike 10 (15. 1. 1996) (NŠAM, ZD-RJ, 2086/1).

Julija 1945 se je družina Rajhman vrnila domov v rodno Celje. Jože je bil poklican na vojaško rekrutno komisijo, ki pa ga je spoznala za nesposobnega za služenje vojaškega roka (*Redovna rekrutna komisija Celje br. 420, 12. okt. 1946, Rajhman Jože, stanujoč Plečnikova 3, »razglašava se stalno nesposobnim [...] zbog: Jaka kratkovidnost oboju oka.«*). Tako mu ni bilo treba na služenje vojaščine in je lahko nadaljeval študij.

1.3 Študij na dveh fakultetah ljubljanske univerze in prva leta službe v duhovništvu

Po vrnitvi v domovino se je Jože za krajši čas (1. 7.–30. 9. 1945) zaposlil pri celjski Mohorjevi družbi, oktobra 1945 pa se je vpisal na Filozofsko fakulteto Univerze v Ljubljani, smer slovenščina, francoščina. Tu se je med kolegi slavisti zelo dobro počutil in nekatera prijateljstva ohranil vse do svoje smrti. O tem pričajo zapisi nekaterih znanih slavistov ob njegovi smrti 1998: Jožko Humar (12. 11. 1998); Franc Jakopin (27. 10. 1998), bila sta skupaj 1945/46 med »maloštevilnimi romanisti [...] bil je velika osebnost«; Boris Paternu (24. 10. 1998): »Daleč nazaj seže moj spomin nanj, vse tja v leto 1946, in ostal je nenavadno čist in veder. Zdaj je še bolj tak, le še bridek zraven, poln občutja, da smo izgubili v resnici najboljšega človeka našega povojnega literarnozgodovinskega rodu.« Zoltan Jan (21. 8. 1998): »Izguba dr. Rajhmana bo zapustila za seboj dolgotrajno praznino, ki jo bo težko zapolniti.« Breda Pogorelec (2. 10. 1998): »[S]pričo tega bi ga označevala kot filologa v zlahtnem novem pomenu te besede, zaradi interdisciplinarnosti, intelektualne širine in zanimanj. Nikakor ni bil zgolj literarni zgodovinar.« (NŠAM, ZD-RJ, 2086/1)

Po treh semestrih na Filozofski fakulteti je študij prekinil in januarja 1947 ga je mariborski škof Ivan Tomažič sprejel v mariborsko semenišče, ki je takrat gostovalo v Ljubljani. Študij teologije na ljubljanski univerzi je zaključil leta 1951, pred tem je 29. junija 1950 bil posvečen v duhovnika. O njegovi novi maši lahko beremo v knjigi *Cerkev na zatožni klopi*: »[P] od poglavjem 'Zlomškove drobtinice' (11. junij 1951) [...] je bila opisana nova maša Jožeta Rajhmana v Celju. Upokojeni oče, ki je bil učitelj, se je tako bal, da se ni upal nikogar pogostiti.« (Gieser-Pečar 2005, 733–734)

O njegovih prvih letih duhovništva pričajo dekreti s podpisom škofa Maksimilijana Drževnika, in sicer:

- 17. februar 1951, semeniški duhovnik v Celju, začasno dodeljen mestni župniji sv. Danijela za duhovnega pomočnika.
- 30. april 1951, postavljen za kaplana v župniji Marija Snežna na Velki.
- 23. aprila 1955 odlok Lavantinskega škofijskega ordinariata števil. 1045, postavljen za kaplana v mestni župniji sv. Janeza Krstnika v Mariboru.

- 18.–19. septembra 1958 opravil župnijski izpit (spričevalo izdano 8. januarja 1962).
21. septembra 1961 imenovan za učitelja slovenščine v dijaškem semenišču v Mariboru.
9. februarja 1962 dobil dovoljenje, da sme čitati in obdržati prepovedane knjige, brošure in revije, toda pod ključem, »kar je pri vašem študiju neobhodno potrebno« (Držečnik).
10. februar 1962, dovoljenje Maksimilijana Držečnika, da sme nadaljevati študij na Filozofski fakulteti v Ljubljani z namenom, da se strokovno izpopolni za profesorja na škofijskem dijaškem semenišču.
12. 2. 1965 prejme diplomo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, s katero je pridobil naziv profesor slovenščine in francoščine. Ime na diplomi »Jože Reichmann«.
18. julija 1968 imenovan za honorarnega predavatelja ascetike. Nadškofijski ordinariat Ljubljana, nadškof Pogačnik.
29. julija 1968, šte. 828, Škofijski ordinariat v Mariboru da soglasje k imenovanju za honorarnega predavatelja ascetike na Teološki fakulteti v Ljubljani (Držečnik).

Podiplomske študije je opravil na Teološki in Filozofski fakulteti, in to leta 1971, ko je zagovarjal licenciatsko nalogo (kasneje znanstveni magistririj) na Teološki fakulteti; na Filozofski fakulteti je leta 1972 ubranil doktorsko tezo s področja filologije ter leta 1973 drugo tezo na Teološki fakulteti s področja teologije, v obeh primerih je raziskoval življenje in delo Primoža Trubarja.

1.4 V primežu sodnih procesov

Sveženj sodnih dokumentov (NŠAM, ZD-RJ, 2086/6) priča o nekajletnem sodnem postopku zoper Jožeta Rajhmana v letih 1956–1962, ki se nanašajo na obdobje, ko je bil kaplan na Velki pri Mariji Snežni, in v prvih letih kaplanske službe v mariborski stolnici. Tako med drugim Nalog za plačilo stroškov kazenskega postopka, sodba z dne 23. 9. 1958 (6.412 din), priča o tem, da je moral poravnati tudi sodne stroške.⁵ Obtožnice ga bremenijo

5 Tamara Gieser Pečar (2005, 571–572, 576–577, 588–589, 661, 733–734) v svojem delu *Cerkev na zatožni klopi* omenja preganjanje Jožeta Rajhmana s strani oblasti in kazni, ki jih je moral plačevati za stroške sodnih obravnav.

kaznivih dejanj, kot je izkrivljanje verskih čustev v politične namene, in danes si je težko predstavljati, kakšnim obtožbam so bili podvrženi katoliški duhovniki v režimu poveljne Jugoslavije.

Januarja 1956 je bil tri dni v priporu.⁶ Tajništvo za notranje zadeve Maribor je izdalo sklep o priporu (štev. II/6-248/1-56-SU) z obrazložitvijo: »Med poizvedbami se je ugotovilo, da je izvršil kaz. dej. po čl. 119/III s tem, da je javno nagovarjal državljane, da naj hodijo k spovedi, s čimer je širil versko nestrpnost. Obstoja sum, da bi utegnil vplivati na priče in bi s tem otežkočil nadaljnje poizvedbe, zato je utemeljeno odrediti pripor, kot je zgoraj.«

Isto tajništvo je 12. 1. 1956 izdalo odredbo za hišno preiskavo, kjer naj bi iskali predmete po čl. 119/III KZ. V zapisniku o hišni preiskavi je navedeno, kaj vse je bilo najdeno v njegovi pisalni mizi in zaseženo, med drugim 4 notesi z zapiski, 3 knjige (komajda čitljivo, zagotovo pa Jagodic, Petan, Fag...); mapa z raznimi popisanimi papirji in časopisi; sedem zvezkov z raznimi beležkami ...

Prva obtožnica zoper njega je bila pri Okrožnem javnem tožilstvu v Mariboru vložena 19. junija 1956. V njej se mu očita kaznivo dejanje po čl. 118/II, 119/III in 311 KZ.

Maja 1956 se je obtožnica razširila na domnevno izjavo obdolženca ob potovanju maršala Tita v Indijo in Burmo, da je to potovanje nepotrebno in da se s tem nepotrebno troši denar. Ta »izjava« se kot kaznivo dejanje pojavlja v vseh naslednjih obtožnicah, na katere se je vedno znova pritožil. Tako v pritožbi – ki je dodana k Vabilu obdolženca za 17. 9. 1956, kazenska zadeva zoper vas – dodaja Pismeni zagovor v upravno-kazenski zadevi Okrajnemu ljudskemu odboru, Sodniku za prekrške Maribor. V zagovoru pojasnjuje vsebino svojih dveh pridig pri Mariji Snežni na Velki, v katerih naj bi kršil člen 5/I Zakona o verskih skupnostih. V pridigi 23. januarja 1955 je v zaključnem delu dejal: »Verniki prvih časov so dali kri za Kristusa, nam pa danes tega ni treba, ampak moramo s svojim življenjem pričati za Kristusa.« Zanika, da bi omenjal »prevzgojo ali pridobivanje zoper vero v vrstah mladine«, kar mu je bilo očitano.

6 Sam je pripovedoval, da je bil zaprt v Gornji Radgoni. V NŠAM ni dokumenta o lokaciji.

V drugi pridigi, dne 20. februarja 1955, je pridigal o zgodovinskem dejstvu Konstantinovega edikta leta 313 in ob koncu pridige dejal: »Znani Voltaire je rekel, da čez 20 let ne bo več Cerkve, čez 20 let je Voltaire ležal na smrtni postelji, Cerkev pa še danes živi in je vedno močnejša ter raste po številu vernikov.« Ob tem v zagovoru zanika, da bi dostavil, češ, »v nekaterih deželah jo skušajo zatreti«, kot ga bremeni obtožnica. V sklepu zagovora pravi, da je prepričan, da »gre za nesporazum, neumevanje ali samovoljno konstrukcijo njegovih dveh pridig«.

Ugovor zoper obtožnico z dne 19. 6. 1956, št. K 460/56: očita se mu, da je ob priliki potovanja predsednika republike maršala Tita v Indijo in Burmo izjavljal, da je tako potovanje nepotrebno in samo zapravljanje denarja. V isti obtožnici so mu bili očitani še štirje prestopki, med drugim pridiga, ki je nikoli ni bilo in v zvezi z njo ni bil zaslišan, naslednja obtožba se nanaša na pridigo na sv. Ani, in ne na Velki, in je zanjo že bil obsojen ter pravnomočno oproščen; zadnji člen obsodbe pa se je nanašal na spovedno molčečnost in domnevno siljenje k spovedi.

Šest gosto tipkanih strani dolga obtožnica je bila sklenjena s Sodbo v imenu ljudstva K 460/56/48, izrečeno 8. 11. 1957. Obsojen je bil na eno leto strogega zapora, pri čemer se je upošteval že prestani pripor (v času od 20. do 23. 1. 1956), in plačilo stroškov kazenskega postopka 6.500 din ter 1000 din povprečnine, ker da naj bi bil kriv v treh zadevah. 1) V letih 1953–1955, ko je bil kaplan na Velki, je večkrat izjavljal, da v Jugoslaviji ni verske svobode in da se vera preganja; da si ljudje, ki so v državnih službah, ne upajo v cerkev; da mladina naj ne hodi na razne tečaje in prireditve, ker se tam pohujšuje; da noče vstopiti v Cirilmetodijsko društvo duhovnikov,⁷ ker to sodeluje z oblastjo; da v Jugoslaviji vse propade; da je že omenjeno potovanje Tita v Indijo in Burmo nepotrebno in predstavlja samo zapravljanje denarja. S temi izjavami naj bi obtoženi širil ljudstvu in državi sovražne ideje. Druga točka obtožnice ga bremeni vzbujanja verske nestrpnosti,

7 V CMD je bil sprejet šele 16. 3. 1965, potem ko mu Republiški zavod za socialno zavarovanje ni priznal 12 let delovne dobe v času od 1.3. 1952 do 31. 12. 1964. Prvega marca 1952 je namreč bilo uvedeno socialno zavarovanje samo za duhovnike člane CMD, ne pa tudi za ostale duhovnike. Šele s pogodbo z dne 26. 4. 1964 je bila dana zakonita možnost duhovnikom izven Cirilmetodijskega društva, da so se lahko zavarovali. O tem pričajo tudi arhivski dokumenti v NŠAM, in sicer Rajhmanova pritožba na odločbo Zavoda za socialno zavarovanje št. 190-1193/65-2/1 z dne 3. 4. 1965 in odločba Vrhovnega sodišča v Ljubljani št. 190-180/53-3 z dne 25. 5. 1965 (NŠAM, 2086/1).

s tem da naj bi julija 1954 v pridigi v Ščavnici govoril o nekem vladarju, nasprotniku Katoliške cerkve, zaradi katerega so trpeli njegovi podložniki, in da naj bo ta dežela zgled otrokom, češ da so tudi pri nas ljudje, ki se izogibajo vere, in bo tudi njih zadela nesreča. V tretji točki obtožnice mu je bilo očitano, da je 27. marca 1955 kot duhovnik na Velki pri spovedi dvema osebama dejal, da jima ne bo dal odveze, ker nista cerkveno poročeni, in s tem »zlorabil svobodo opravljanja verskih opravil v namene, ki so nasprotni ustavnemu redu«.

V zagovoru na to sodbo odločno zanika krivdo in se čuti užaljenega:

Moji ožji sorodniki na avstrijskem Koroškem so bili in so še vedno voditelji tistih koroških Slovencev, ki so še narodno zavedni in se prištevajo k slovenskemu narodnemu telesu in ki so doprinesli in še doprinašajo za to tudi težke žrtve. Moj oče je kot koroški borec zastavil svoje življenje za Koroško. Dokaz temu je izjava Centralnega odbora koroških Slovencev v Ljubljani.

Mi vsi Rajhmanovi smo ozko povezani med seboj, čutimo se kot eno, brez ozira na to, ali živimo na tej ali na oni strani meje. Naša rodbina, ki je svojo naklonjenost do FLRJ izpričala doslej ne le z besedami, ampak z dejanji, ima dovolj poguma in poštenosti, da bi me že davno izločila, če bi bil jaz resnično tak, kakršnega me želi naslikati obtožnica, kajti vse moje sorodstvo v nacionalnem in državotvornem oziru zasleduje življenje in delovanje vsakega svojega člana in skrbi, da je kdo ne bi omadeževal in ji delal sramote.

V nadaljevanju zagovora se sklicuje na nepravilnosti in protizakonitost v postopku pri zasliševanju prič, ki naj bi pričale zoper njega, ter navaja izjave iz poročila na IV. plenumu KPJ dne 4. junija 1951, ki jih je podal takratni notranji minister FLRJ Aleksander Ranković. Mdr. navaja Rankovićeve trditve o tem, da »imajo tudi organi notranje uprave v svojem delu velike slabosti in pomanjkljivosti predvsem v vprašanju spoštovanja in uveljavljanja zakonitosti«. V zagovoru spovedne molčečnosti, zaradi katere ga bremeni tretja točka obsodbe, med drugim zapiše: »Spovedna molčečnost je eno izmed najtežjih in najdelikatnejših bremen duhovniškega poklica, ko mora posegati duhovnik v najintimnejše sfere človeške duše. [...] Ako me visoko sodišče spozna za krivega v katerikoli točki obtožnice, bo to

zadelo mene in vso mojo rodbino. Če me pa obsodi v tej točki, smatram to kot največji dar božji.«

Zagovor sklene z besedami: »Če bi pa bil tukaj spoznan za krivega, dasi sem po svojem najglobljem prepričanju nedolžen, bi bila s tem obsojena tudi vsa Rajhmanova družina na tej in oni strani meje. Prepričan sem, da se s tem ne bi zgodila krivica samo meni, ampak to ne bi bilo v interesu FLRJ niti v interesu naše ljudske oblasti.«

Na obsodbo se je pritožil na Vrhovno sodišče LRS v Ljubljani in zanimal kakršnokoli krivdo. To je s sklepom K 460/56 (13. 3. 1958) deloma ugodilo Rajhmanovi pritožbi in sodbo sodišča prve stopnje v prvih dveh točkah razveljavilo, ostali del sodbe pa vrnilo v ponovno obravnavo prvostopenjskemu sodišču.

Prvostopenjsko sodišče v Mariboru je 23. 9. 1958 ponovno izreklo sodbo v imenu ljudstva (K 229/58), v kateri je Jožeta Rajhmana obsodilo na 11 mesecev zapor s pripombo, da se »obtožencu izvršitev izrečene kazni odloži za dobo dveh let pod pogojem, da obtoženi v tem času ne bo storil enako hudega ali hujšega naklepnega kaznivega dejanja«.

Tudi na to obsodbo se je 7. 10. 1958 pritožil in v tej pritožbi je poleg zaniikanja dejanj, navedenih v obtožnici, navedeno utemeljevanje obrambe o lojalnosti Rajhmanove širše družine:

Povedano je bilo, da Rajhman Jože izhaja iz zavedne koroške družine. Njegov oče Rajhman Jože je bil po poklicu učitelj in doma v Lipi nad Vrbo, kjer je tudi vršil svojo službo. Bil je vedno zaveden in se je kot tak udeležil borb za osvoboditev Koroške leta 1918.⁸ Zaradi te njegove zavednosti so Nemci njega in njegovo družino preganjali. Leta 1941 so Nemci celo družino kot politično nevarno preselili v Srbijo. Obdolženec je med pregnanstvom v Nišu maturiral. Brat obdolženca Rajhman Zdenko se je aktivno udeležil borb za osvoboditev in se je boril kot borec v III. armiji

8 Rajhman, Josip, vpisan na seznamu Maistrovih borcev pod zap. šte. 8631. V Slovenskem planinskem polku je bil v času od 2. 11. 1918 do 31. 7. 1919 poveljnik narodnih straž na Koroškem, za kar je prejel Spomenico 1918/19 (Zveza društev Maistrovih borcev [s. a.]).

NOV. Stric obdolženca Rajhman Franc je bil zelo zaveden in vsled tega somišljenik in prijatelj pisatelja Prežihovega Voranca.⁹ Drugi stric Rajhman Jakob se je aktivno boril med zadnjima vojnama za ohranitev slovenskega življa na Koroškem. Zaradi tega so ga Nemci izselili v Nemčijo. Vendar tudi tam ni miroval. Po končani vojni, ko se je vrnil domov na Koroško, je bil do svoje smrti l. 1953 predsednik Izseljeniške zveze in podpredsednik Demokratične zveze Slovencev na Koroškem. Kot tak je tudi sodeloval z našim generalnim konzulom Vošnjakom v Celovcu.

Po ponovnem zaslišanju treh oziroma štirih glavnih prič, ki so zaradi pričanja in spremenjenih izjav v vseh letih, kar se je vlekel postopek zoper obdolženega, bile brez pojasnila nekaj mesecev priprte, je bila 23. 1. 1959 izrečena Sodba v imenu ljudstva, v kateri je Vrhovno sodišče zavrnilo Rajhmanovo pritožbo in ponovno izreklo kazen 11 mesecev strogega zapor z odlogom za dobo dveh let. V obsodbi med drugim piše:

Obtoženčeva pritožba ni utemeljena [...] Obtoženec izhaja iz narodno zavedne slovenske družine na Koroškem, ki je igrala v nacionalni borbi odločilno vlogo. Iz tega pohvalnega dejstva pa še ne izhaja, da obtožencu ne bi mogli pripisati inkriminiranih izjav. Obtoženčeve izjave gredo na račun naše socialistične družbene ureditve ter na račun ločitve države od cerkve. Ni obtoženec edini Slovenec, ki mu naša družbena ureditev in ločitev cerkve od države ni pri srcu. Iz dejstva, da izhaja obtoženec iz zavedne slovenske družine, še ne izhaja, da se ne bi zavedal, da njegove izjave na preprosto ljudstvo kvarno vplivajo ter da so v nasprotju z načeli socialistične graditve, tedaj sovražne ljudstvu in državi.

9 Prežihov Voranc o Francu Reichmannu: »Obiskal sem te, France Reichmann, Jesenik – prijatelj moj iz mladih let – na pokopališču v Lipi. Stojim ob grobu, v katerem poslušáš zvonjenje, kateremu si prisluškoval v življenju! Tvoja slika gleda vame, tista je, ko sva se šla skupaj slikat v Ljubljani pred dvajsetimi leti. Od takrat se nisva videla več. Vojna ti je izpila dušo in kri, prišel si le toliko domov, da si umrl, da počivaš v Lipi in neprestano poslušáš svoje zvonove. Ko si izdihnil, se je podrla gora, cela Lipa se je zamajala in potopljeni zvon je zapel, da se je zaslíšalo po vsej deželi Drabosnjakovi. Tako si bil velik, da se še danes čuti tvoja praznota, akoravno so tvoje kosti že davno bele in mehke. Najboljši moj prijatelj si bil, čeprav je najino srečanje bilo kratko in mimogrede. Ker sem te poznal, se tolažim samo s tem, da ti je smrt prihranila veliko bol, ki bi te bila zadela ... Ker sem te imel neskončno rad, ti privoščim rano smrt, ker si vzel slovo od svoje Lipe ravno ob vzhajajoči zori in te mrak ni našel več med živimi ... Srečno, France.« (Prežih 1945, nav. Merkač in Schuster 2018, 109)

Končno je 2. marca 1962 prejel Sklep Okrožnega sodišča v Mariboru, da je bila zaradi kaznivega dejanja po čl. 118/II, 119/II, 311 KZ v smislu čl. 479 ZKP, pogojna sodba z dne 23. 9. 1958, opr. št. K 229/58-56, po zakonu izbrisana.

Marca 1962 je že bil kaplan v mariborski stolnici in profesor slovenščine v malem semenišču, škof Držečnik pa mu je dovolil, da nadaljuje študij na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Tam je leta 1965 diplomiral in se poleg dela na področju slavistike izpopolnjeval tudi na področju teologije. Že leta 1962 je odšel na izpopolnjevanje v Francijo, kjer je v francoski provinci bistriških šolskih sester v Morestellu združil študij duhovne teologije z izpopolnjevanjem francoščine. V Morestell se je vračal vsako leto vse do svoje smrti in pri sestrah vodil duhovne vaje.

1.5 Duhovni vodja mariborskih bogoslovcev

Prva leta duhovniške službe in vprašanja, ki si jih je v povojnem obdobju zastavljal ob odločanju za študij – najprej slavistike in nato teologije – so bila vprašanja že preizkušenega, čeprav po letih še mladega človeka. Sprejetje duhovniške službe in nato prva kaplanska službovanja so bila zanj, ki je izšel iz družine izgnancev, v takratnem družbenem okolju če že ne nenavadna, pa vsaj vredna nenehnega nadzora, zato je – kot lahko ugotovljamo iz prej zapisanega – bil izpostavljen na dveh straneh. Kot vse duhovnike, posebej pa še kot izgnanca so ga nadzorovali s strani države. Ker pa je družini bilo prizaneseno, kljub temu da je oče odkrito izražal svojo versko pripadnost, pa Jože kot duhovnik tudi ni bil povsem »siguren oziroma pravoveren« za uradno domačo Cerkev.

Ta zunanja razdvojenost ga je privedla k duhovni poglobitvi in k poglobljenemu študiju. Z odločitvijo za nadaljevanje študija in raziskovanja slovenske protestantike je tvegala v svojem službenem okolju. Čeprav izrazilo duhovni teolog, celo mistik, je bil imenovan za docenta na katedri za pastoralno teologijo, kar mu je dajalo pečat praktičnega teologa, ob hkratni službi spirituala, v kateri je živel in posredoval svojo mistično duhovnost. Sprva navdušen nad drugim vatikanskim koncilom in kasneje zaradi sodelovanja s škofom Grmičem na obrobju uradne krajevne Cerkve, je nenehno doživljal vzpone in padce, ki so ga vse bolj gnali v spraševanje o smislu, bivanju, človeku in Bogu. Človek – ne glede na to, ali je bil vernik

ali ateist – mu je bil vedno tisti bližnji, v katerem je videl obraz Boga, trpečega na križu ali v slavi vstajenja. V praksi je opozarjal: »Napaka [...] je pač v prepričanju, da se je vere mogoče naučiti, nikoli pa ni prišlo do zavesti spoznanje, da se Bog 'razodeva'. Bog pa se razodeva vedno v ljubezni do človeka.« (Rajhman 1979, 158)

Rajhmana so že kot mladega kaplana v mariborski stolnici v šestdesetih letih prejšnjega stoletja odlikovali izjemno razumevanje mladega človeka, izostren pedagoški čut, zrela osebnost s pravilno duhovno in teološko usmerjenostjo, nenehno poglobljanje v študij teologije, kar je vse prepričalo škofa Maksimilijana Držečnika, da ga je imenoval za spirituala ali duhovnega vodjo mariborskih bogoslovcev (1968–1981) v na novo vzpostavljenem bogoslovju. Nad 150 duhovnikov mariborske škofije je bilo deležnih njegove duhovniške vzgoje, duhovniškega oblikovanja in pastoralne usmeritve. Na Teološki fakulteti pa je predaval duhovno in pastoralno teologijo. Službo spirituala je opravljal vse do julija 1981, ko ga je škof Kramberger odstavil s tega mesta. V času te službe je prejel dodatne zadolžitve, razvidne iz dokumentov (NŠAM, ZD-RJ 2086/1), in sicer:

1. maja 1968 je bil imenovan za pravdnika pri škofijskem Cerkvenem sodišču v Mariboru.
11. novembra 1968 je bil imenovan za duhovnega voditelja katehistin in pripravnic za katehetsko službo mariborske škofije.
18. 9. 1970 se je prijavil k opravljanju licenciatskega izpita.
7. 1. 1971 ga je na predlog ordinarija (M. Držečnik) BKJ (Škofovsko konferenca Jugoslavije) za dobo treh let imenovala za člana *Vjeća za kler* (Duhovniški svet).

Nadškofijski ordinariat v Ljubljani, števil. 1103, 30. 7. 1975, imenovanje za docenta; habilitirani docent TEOF, oddelek Maribor; 1. julija 1975 imenovan za fakultetnega docenta za pastoralno bogoslovje.

Škofijski ordinariat Maribor, števil. 649, 6. 7. 1981: škof Kramberger ga s 1. 8. 1981 razreši službe spirituala v mariborskem bogoslovnem semenišču in svojo odločitev zaključil tako: »Trinajst let ste opravljali odgovorno službo spirituala. Po svojih močeh ste se trudili, da bi se bogoslovci navadili živeti po evangeliju v duhu odpovedi [...] se vam iskreno zahvaljujem.« (NŠAM, ZD-RJ 2086/1)

1.6 Duhovne vaje in duhovno vodstvo

Iz obdobja, ko je bil duhovni vodja mariborskih bogoslovcev, so v njegovi zapuščini ohranjeni rokopisi, ki pričajo o njegovih duhovnih razmišljanjih in kažejo na njegovo globoko duhovnost. Tokrat samostojno objavljamo le poglavje iz njegovih Duhovnih vaj, ki jih je imel leta 1969 in so v obliki tako imenovanih punkt.

Za širše razumevanje njegove duhovnosti nam poleg punkt lahko služijo tudi kratka razmišljanja o Bogu, starševstvu, duhovniškem poklicu, o molitvi ...

Neznani Bog [...] čas hiti.

Kaj je meni Bog? Koliko pomeni v mojem življenju? – Kaj je meni Križani Bog? Ali je moje življenje krščansko? Merilo in stopnja krščanstva – ljubezen do sočloveka / stopnja, določena z merilom križa. [...] Bog je ustvaril srce, tako skrito, da ga nihče ne vidi.

Usta lahko molčijo, srce ne more.

Zakaj je Bog zapovedal spoštovati, a ne ljubiti starše? Ker marsikateri otrok ne more ljubiti svojih staršev, ker ga navajajo h grehu, toda spoštovati jih mora!

Oscar Wilde [je] napisal pesem o svoji sodbi: Oscar, v mladosti si zaničeval svoje starše – priznam, Gospod! Oscar, hudoben si bil – priznam, Gospod! Oscar, sovraštvo si gojil v svojem srcu – priznam, Gospod! Oscar, nemaren si bil – priznam, Gospod! Oscar, obsojen boš – vem, Gospod! Oscar, obsojen boš na večno kazen v peklu – ne verjamem, Gospod! Ne morem verjeti, saj sem na pekel bil obsojen vse življenje, pekel nosim v srcu. Življenje je kratko, nikoli dovolj preiščevana resnica, da od mene zavisi usoda mnogih duš (od moje molitve, žrtev apostolata).

Zakaj si toliko lepote ustvaril, ki pogublja, zakaj tako majhen korak od ljubezni do greha?

Hvala ti, Gospod, da si me ustvaril! Hvali ti, da si me postavil v moj čas – da mi odkrivaš skrivnosti tvojega stvarstva (22. februar 1959, koledarček z zapisi).

(NŠAM, ZD-RJ, 2086/4, Koledarček 1969)

V času, ko je bil spiritual, je vodil številne duhovne vaje po samostanih, za katehistinje, duhovnike in laike, bil pa je tudi vsestransko aktiven v življenju mariborske škofije.

1.7 Raziskovanje protestantizma in Primoža Trubarja

Po odstavitvi z mesta duhovnega vodje bogoslovja se je v večji meri posvetil raziskovalnemu delu. Na Teološki fakulteti je do upokojitve in honorarno še do leta 1994 predaval pastoralno teologijo, sicer pa je bil odmaknjen od vodstva škofije. K njegovi biografiji iz tega obdobja spadajo podatki, da je 25. 11. 1982 prejel odločbo o popravku osebnega imena v Rajhman Jože (NŠAM, ZD-RJ 2086/1). Tudi v rojstni knjigi Sromlje za leto 1924 je pri imenu Reichmann, Jožef, zaznamek iz leta 1982, da se ime spremeni v Rajhman, Jože.

29. novembra 1984 je prejel državno odlikovanje *Red zaslug za narod s srebrnim vencem*, ki mu ga je na slovesnosti na mariborski občini podelil Franc Šetinc. V Pokrajinskem arhivu Maribor, kjer hranijo arhiv političnih organizacij iz tega časa, ni bilo mogoče najti obrazložitve, sklepamo pa lahko, da je odlikovanje prejel kot eden redkih duhovnikov, ki je sodeloval v SZDL, v Komisiji za verske skupnosti, obenem pa se je že uveljavljal kot dvakratni doktor znanosti, raziskovalec s področja slovenske kulturne in literarne zgodovine.

8. avgusta 1986 ljubljanski *Dnevnik* poroča, da so »institucije, ki tvorijo Univerzo, pa tudi nekatere druge prejele pismo SZDL s predlogi kandidatov za SAZU« iz Maribora, med katerimi sta bila tudi dva teološka profesorja, in to Vekoslav Grmič in Jože Rajhman. Nobeden ni bil sprejet. Sam je to zavrnitev pojasnjeval z neizpolnjevanjem pogojev – takratni pogoj za sprejem v članstvo Akademije naj bi bil med drugim tudi naziv rednega profesorja, česar pa Jože Rajhman na matični fakulteti ni prejel, ker so bile njegove razprave s področja protestantizma, ki ga na Teološki

fakulteti niso obravnavali kot samostojni predmet. Kljub temu je kot zunanji sodelavec Slovenske akademije znanosti in umetnosti začel pripravljati Pisma Primoža Trubarja in študije s področja protestantske teologije in Trubarja, ob tem pa je pripravljaj biografije drugih slovenskih protestantov ter številne razprave s tega področja. Že obsežno geslo *Trubar, Primož v Slovenskem biografskem leksikonu* in druga dela s področja protestantizma in protestantov so ga uvrstila med najpomembnejše raziskovalce tega obdobja in osebnosti ob koncu 20. stoletja.

Po letu 1989 je resno zbolel in ostal brez levega očesa, kar je bil zanj hud udarec. Po bolezni se je tudi dokončno razšel z dolgoletnim sodelavcem Vekoslavom Grmičem. Zadnja leta svojega življenja je ostal tesno povezan s krogom zvestih prijateljev in nekaj družinami, ki jih je rad obiskoval. Našel je tudi krog ožjih sodelavcev in nadaljeval svoje raziskovalno delo ter leta 1997 zaključil projekt izdaje *Pisem slovenskih protestantov*.

Leta 1998 je bil nominiran za Glaserjevo nagrado, vendar ga je prehitela smrt. Utemeljitev nagrade je v svoj nekrolog v dnevniku Večer (27. 6. 1998) vključil njegov vrstnik in prijatelj dr. Bruno Hartman, ki je zapisal, da je bil Jože Rajhman največji trubarolog in da brez njega in njegovih razprav ne bo več mogoče obravnavati obdobja reformacije na Slovenskem.

2 Delo

O Rajhmanovem znanstvenem delu je avtorica tega prispevka pisala v svojih raziskavah na Teološki fakulteti v obliki znanstvenega magistrirja pod naslovom *Govorica kot pot v duhovni svet Jožeta Rajhmana* (Krajnc-Vrečko 2002), zbrala, uredila in izdala je njegove razprave o Trubarjevi teologiji in jih izdala pod naslovom *Jože Rajhman, Teologija Primoža Trubarja* (2008), v disertaciji z naslovom *Bog in človek v teološki misli Jožeta Rajhmana* pa je ovrednotila njegov prispevek v slovenski teološki antropologiji (2008b). Delo je izšlo tudi v samostojni monografiji *Človek v Božjem okolju* (2010b); naslov je parafraza Rajhmanovega *Božjega okolja v človeku* (Rajhman 1996).

Njegovo delo je bilo v reviji *Edinost in dialog* že predstavljeno, zato tokrat le sklenemo:

Pregled njegove bibliografije kaže, da Jože Rajhman ni bil dogmatični teolog. Njegova teologija je predvsem praktična – izhaja iz prakse in dela »za prakso«. Glede na širino njegovih objav je nemogoče prikazati celotno teološko delo [...] seveda pa ne moremo mimo njegovega prispevka v širšem slovenskem kulturnem prostoru [...] kot literarnega zgodovinarja in trubarologa. (Krajnc-Vrečko 2019, 116)

Iz neobjavljenega fonda duhovnega teologa

Udeleženci Rajhmanovih duhovnih vaj in drugih premišljevanj govorijo o njegovih *Punktah*. V NŠAM so v Rajhmanovem fondu ohranjeni številni rokopisi, ki pričajo o bogati zapuščini duhovnega teologa. Za lažje razumevanje njegove duhovne teologije je v nadaljevanju prepis duhovnih vaj iz leta 1969. Francoz Rene Voillaume iz reda malih Jezusovih bratov je imel dve leti zapored (1968 in 1969) duhovne vaje za papeža Pavla VI. v Vatikanu. Izdaja Voillaumejevih duhovnih vaj (1969) je bila prva javna objava papeževih duhovnih vaj v zgodovini sploh in Jože Rajhman je takoj po francoski izdaji uporabil to predlogo za »svoje« duhovne vaje. Rokopis obsega kratke zapise z mnogimi povezavami, kazalkami in vodilkami v obliki pomišljajev, vezajev in puščic. Pri prepisu njegovega rokopisa sem skušala ohraniti takšno obliko zapisa, ki najboljše odslikava vsebino. Čeprav so povedi velikokrat brez povedka, oblika zapisa sledi izvirnemu rokopisu, da bi si bralec lažje ustvaril podobo avtorjevega razmišljanja, ki ga želi posredovati poslušalcu oziroma bralcu.

V nadaljevanju so nekatere redke opombe z najnujnejšimi pojasnjevanji rokopisa.

Duhovne vaje *Z Jezusom* – presbiterat¹⁰

Uvod, *Z Jezusom* v puščavo

Ne boj se, mala čreda! – Mt 12,32 sl.

Jezus: kjer sta dva ali trije ... tam sem jaz. Navzočnost – misterij, različna od evharistične, kajti to je posebna obluba.

Societa Jesu – ne poznamo je, razen po posebnem doživetju (12 učencev okoli Jezusa). Poznamo Gospoda bolje kot učenci? Apostoli so poznali Gospoda v nekem smislu, v katerem ga mi ne poznamo. Če je treba med duhovnimi vajami kaj napraviti, je treba sebe prisiliti, da dobimo živ stik z Jezusom, tako kot tisti, ki so ga videli, tipali, slišali govoriti, videli trpeti in vstati – najprej z Njim v puščavo.

Zakaj puščava? Ali ni največji zakon zakon ljubezni? – a Jezus je šel v puščavo in se vanjo periodično znova vračal. To je nekaj bistvenega v vsem krščanskem življenju, v apostolskem življenju. V puščavo od množice in iz puščave k množici. (Svojstvo naše vere: od vidnega k nevidnemu. Množica ni hotela zapustiti Jezusa, Jezus je zapustil množico.)

- a) Posvečenje sobote (Exodus XX – ne opravljaj nobenega dela – posvečenje časa Bogu, žrtev časa, desetina dana večnemu Bogu).
 - Sinteza (znanstvenik danes nima le analize) v duhovnih vajah (božja modrost, vizija vere / zato odpoved vseh aktivnosti, celo intelektualnih).

10 NŠAM, Zapuščine duhovnikov, Rajhman, Jože. Sig. fonda 2086, škatla 4: »Duhovne vaje. Presbiterat 1969. (22.-28. VI.) Objava teh Rajhmanovih duhovnih vaj je le majhen del še neobjavljenih rokopisov iz njegove zapuščine, ki kliče po nadaljnjem raziskovanju.

- *Condition prealable* – pogoj duhovnih vaj / v gledanju v veri (*visio fidei*).
 - Umakniti se v puščavo z Jezusom / imel je potrebo iti v puščavo – želja biti sam z Očetom.
- b) Doživetje Boga v veri – hrepeneti po njem, čeprav zavisi od Sv. Duha. Iti preko običajnega okvira naših molitev: Elija / nisem boljši od mojih očetov. Na koncu moči, poguma Elija vstane in gre proti gori Gospodovi – hrana, dana le v puščavi.
- c) V Sv. pismu: kdor je poslan, najprej v puščavo – Janez Krstnik, Pavel, Jezus (v nadnaravni luči odkrijemo v samoti, kaj Bog hoče od nas).
- d) Kratko malo: moliti z Jezusom (Jezus je šel v samoto, da bi molil svojega Očeta). Nisem sam, z menoj je Oče – Oče naš, definicija njegove molitve.

Veliko moliti! – Jezus je molil – Tabor, Getsemani.

- e) Iti v samoto po upanje. Potreba, odpočiti se v Jezusu (pravica do počitka v Njem) – vedeti, da je On naše veselje, definitivno srečanje z Njim – duhovne vaje z Jezusom.

Načrt: vera in predanost v Jezusa

premišljevati in ljubiti Očeta z Jezusom
 moliti z Jezusom
 v evharistiji z Jezusom
 ljubiti brate z Jezusom
 naučiti se »delati z Jezusom« (»znanstveno delo« – trpljenje, križ)
 p. Foucauld
 upati v Jezusovo usmiljenje
 biti priča Jezusovega vstajenja
 biti duhovniki in pastirji z Jezusom in v njegovi Cerkvi
 biti ubogi z Jezusom iz Nazareta
 končno: z Jezusovo Materjo.

1 *Z Jezusom*

Kdo sem: katehistinja – laični apostol – v službi Cerkve – vsekakor: nekdo izmed tistih – *senquis martyrurum – sermon christianorum*.

Afrika – katoliška vera se je tako hitro razširila, ker (so) učenci bili pravi božji apostoli – Uganda / škofi in Afrika. Jezus evangelija – moj Jezus! Gorje meni, če ne bi omenjal evangelija! Vsak, kdor hoče živeti svojo vero, v duhovne vaje (M. Robain, Clara Lubich).

1.1 Verovati v Jezusa, Njemu se predati

Jan: »Kar je bilo od začetka, kar smo slišali, kar smo videli s svojimi očmi – kar smo gledali in so naše roke otipale, o Besedi življenja in Življenje se je razodelo in smo videli in spričujemo ter vam oznanjamo (kajti Življenje se je razodelo in vam oznanjamo) večno življenje« – Jezusova vera! Beseda Boga!

Jezus je, preden je postal Učenec, bil pravi Izraelec (Mojzes: Jaz sem, ki sem) 3 x sveti – ki ga nihče ni videl, ne da bi umrl ... ta se je razodel.

Predmet naše vere je neizmeren. Nikoli do konca – vse življenje je premalo, ne zadostuje – navajeni na skrivnosti naše vere, da pozabimo na vso veličino skrivnosti. On je življenje!

Z učenci pot k Jezusu: srečali so ga – začudeni kot njegovi rojaki v Nazaretu. Prerok, ki je nehal biti preprost delavec, sin Jožefa. Ni študiral v rabinski šoli, njegova modrost preseneti. Rabi, kje stanuješ? (Natanael)

Prvi čudeži Jezusovi – Mesija (potrdijo namreč v upanju, da je mesija). Mati Zebedejevih sinov (naivnost – Jezus pozna svoje apostole; kakšna vera, kako naj jim pojasni, da je Sin božji). Napove svoje trpljenje, reakcija apostolov pohujšanje (Jn 6) – trde besede – Gospod, h komu pojdemo? Bojazen, nevera v trpljenje (Emavs).

Sin božji – sinedrij, veliki duhovnik – Jaz sem. Smo res poznali Jezusa? Nezaslišana stvar, naša vera v Jezusa. Mnoge očara Jezusova osebnost (preskušnja), nočejo ga za Boga. Vera je velika in težka stvar! (Bolj bi verovali v transcendenco, težji je dvom v nas.)

Jezus živi, blizu nam je. »Gospod, pokaži nam Očeta in dovolj nam bo ...« »kako dolgo sem med vami, in ti me ne poznaš, Filip!« Ta oči-tek velja nam. Jezus ne le sebe, uči, da mi spoznamo sebe (sami smo misterij, posinovljeni božji). Sebe ne moremo spoznati brez Jezusa.

Svet, ki veruje, in svet, ki ne veruje (prepad). Med nevidnim in vidnim svetom – svet Jezusa Kristusa, svet milosti, živeti svojo vero – bolj popolno kot doslej (mohamedanski pisatelj, otroška vera). Moderni brezverec, osvajanje veselja – noče več skrivnosti, suverenost razuma (Michelet – preteklost je naš sovražnik, bodočnost naš prijatelj). Moderni brezverec, socialna dimenzija odvisnost od zunanjih okoliščin, človek vendar ni srečen!

Odgovorni za vero svojih bratov (v vsakdanjem kontaktu z Jezusom). Naša vera je živa, ker jo potrebujejo naši bratje. Vera naj odseva v našem življenju.

1.2 Verovati v Jezusa (nadaljevanje)

Življenje vere, rast vere.

Jezus je življenje. Jezusa ne moremo spoznati, ne da bi ga posnemali; ne moremo ga posnemati, ne da bi ga spoznali. Jezus je življenje.

Duhovno življenje (eno izmed verovanj) je le intelektualno življenje. Duhovno življenje je vedno na temelju intelektualnega življenja, to je teorija. Praksa je pri Jezusu: pravo spoznanje stremi k enotnosti, ki je hkrati razum in ljubezen. Mi težimo k enotnosti (*unité*).

Sv. Duh nas razsvetli, ne da bi nam dal, da ljubimo, in obratno. P. Foucauld: »Odkar vem, da Bog biva, sem razumel hkrati,

da morem le zanj živeti.« To pomeni, da je cilj vsega človekovega življenja eno samo življenjsko absolutno dejanje (vizija), in to je ljubezen.

Teološko znanje v nas – preoblikovano po Sv. Duhu, da postane nekaj, kar ni le čisto spoznanje (Terezija D. J. – kaj je verovala Terezija D. J.).

Viri za spoznavanje Jezusa: evangelijski, Sv. pismo, premišljevanja, kontemplacija. Hoditi proti spoznanju Boga (napredujemo vedno le tedaj, če vse, kar spoznamo, obrnemo v življenje, iz teorije v prakso). Evangelij v življenje (vedno nova spoznanja). Učenci še vedno niso razumeli – če učenci, koliko manj mi sami. Za njih je dobro, da je odšel – Sv. Duh jim je dal razumeti. Stokrat beremo isto misel – sedaj znova s prošnjo, da se nam razodene (Šteiner – inspiracija). Naše pridige naj bodo na kolenih, ne pred ogledalom.

Vse, kar zadeva Boga – spremenjeno v ljubezen! Kontemplativne duše. Ne moremo biti apostoli, če nismo priče (... za osebno doživetje Tistega, o komer se pričuje) – v nas enotnost, Jezus je življenje.

»Hvala, da si to prikril razumnim in modrim ...« (Terezija D. J.)

Vsak sprejel dar Sv. Duha – znanost o Jezusu, luč Sv. Duha ...

»Če ne sprejmete božjega kraljestva kot ta otrok ...« (nevera, ne želimo, ne moremo izbrisati te besede) v vsem svojem znanju – to je drugače kot v svetu znanosti.

»Mali« v Jezusovem smislu: razlika med zavestjo: sem ustvarjen, in zavestjo »otrok sem« – ta je obdan z ljubeznijo in zaupanjem, hoče znati, je učljiv, popolno zaupanje v tistega, ki ga poučuje – ponižnost razuma, uboštvo srca.

Razpoloženje duše – Marija, najlepši vzor. Ona je verovala. Predanost Bogu – popolna vera. Dekla Gospodova – zgodi se mi po tvoji besedi. Jožefov dvom, Marija molči. Bog opomni Jožefa,

ne Marijo. Marijin molk, nedolžni otročiči v Betlehemu. Dovršiti svojo vero s predanostjo Bogu – Marija se je mnogo naučila.

Mi smo za Boga »nekdo« kljub milijardam pred nami in za nami.

Naša preteklost – zavest, da smo bitje z neskončnimi inspiracijami.

Naša bodočnost – ne vemo, kaj bo jutri, predanost v božjo Previdnost (zavest polne odgovornosti za svoje bivanje – poglobiti nauk o Previdnosti).

»Ne bojte se, jaz sem.« »Zakaj si dvomil« – pokorščina poklicu, človeški nalogi ...

»Jezus je učitelj nemogočega.«

»Nekaj od Gospoda – nikoli se ne smemo ničesar bati, pogum v življenju.« (P. Foucauld)

K srečanju z Jezusom (kot Peter), zakaj si dvomil?

Janez XXIII. – Kdor veruje, se ne boji.

1.3 Premišljevali, gledati in ljubiti Očeta z Jezusom¹¹

Brez ljubezni ne moremo živeti.

Ali je mogoče, da so ljubezenske vezi med Bogom in njegovo stvarjo? Svetniki, Janez od Križa, Terezija Avilska, p. Foucauld prepolni veselja – kaj se rodi? Iluzija? Je to stvarnost (Katarina Sienska) – Ali velja tudi za nas? Vemo za bivanje ljubezni – »Oče, ljubil si me od stvarjenja sveta« ... »Kot je Oče mene ljubil, sem vas jaz ljubil, ostanite v moji ljubezni« – Ni veliko besed – enostavno povedano, da je bil ljubezen in da je ljubil. Kar je bilo skrito od vekov v Bogu – razodeto s čudovito preprostostjo.

11 (Pripis) Naš ordinarij. Morali (bi) govoriti o veri, da smo spoznali. Doslej preveč razuma.

Mi smo ljubljani. Korak za korakom v evangeliju – kot je oče mene ljubil, sem vas jaz ljubil. – Srce Odrešenika – pastir duš – zavetje grešnika – mohamedanec / ... jokal, ko je prinesel prevod, niti slutil ni, da je v Bogu toliko nežnosti.

(Izgubljeni sin – izgubljena ovca.)

Boječi mladenič (... in ga je vzljubil), Samarijanka, Lazar, prešušnica ...

Karakteristika razodetja – razodetje ljubezni po Jezusu!

Kdor ima ušesa, naj razume – (le srce razsvetljeno po Sv. Duhu) tako preproste, da so kakor skrite!

Jezus je ljubil svoje do konca.

Ali smo mi osebno ljubljani? Verujemo, da je Bog poslal Sina, vemo, da Gospod ljubi svet in vse ljudi, tako nam je verjeti: biti predmet neskončne ljubezni – težje je verovati, da si ljubljani, kot ljubiti! Kristjani ne vedo več, da so ljubljani.

Zgodovina svetnikov začenja s spoznanjem, da so ljubljani. Terezija V. hoče biti ljubljena bolj kot drugi (neke vrste ljubosumnost), zakaj nam je težko verjeti, da smo ljubljani? Mi – mušice, tudi Jezus se (je) obračal k mušici. Bog je enostaven, ne more se razdeliti / dialog Katarine Sienske – vtis, ko da je za Boga le Katarina na svetu.

Če hočemo za Gospodom – prositi za milost, »vedeti, da smo ljubljani« (*se savoir aimé*) – (v duhovnem življenju potrebujemo ljubezni – ne kot slabo negovan otrok). Trenutki, ko se samemu sebi gabiš – kako naj me Bog ljubi.

»Ljubil ga bom in se mu razodel« – kako se bo razodel?

Odgovoriti na to Gospodovo ljubezen – naravna ljubezen – iz izkušnje, toda ljubiti Boga?

Kaj se pravi – ljubiti Jezusa? Sledimo dušam, ki jih je poklical Bog. (*Gratiae effectivae / consolationes* - v življenju svetnikov.)

- 1) V odnosu Jezusa do apostolov – evolucija. Ali morate prihiteti? (Polni navdušenja / Zabedejeva sinova – Peter, dam življenje zate, petelin, Peter ponovi ...) – navdušenje, zaupanje – ne vedo še, kaj je: ljubiti Gospoda.

Ni le edinstvena ljubezen, tudi ljubezen, ki gre po poti križa. Peter se je zjokal ...

- 2) Če me ljubite, spolnajte moje zapovedi – dolžnost ljubezni? (Je to vse – hladnost v spolnjevanju zapovedi, nekatere duše samo to: niso srečale Jezusa.)

»Če spolnate moje zapovedi, ostanete v meni kot jaz, ki sem spolnil zapovedi mojega Očeta, in ostanem v njegovi ljubezni.«

V tem (zapovedih) ljubimo Gospoda, spremlja nas ljubezen (*contemplationum – immanense, tendensse pour les hommes*).

Prodreti v globino ljubezni Jezusa ... le s pomočjo Sv. Duha (po milosti kontemplacije, po milosti nežnosti do bližnjega).

(Puščavniki vedo – kljub boju – veselje in mir / tema!)

P. Foucauld toliko ur enostavno gledal Gospoda; oprijemam se vere, ne vem, če ljubim Boga, in ne vem, če me On ljubi, nikoli mi ne pove (*realite de la vie spirituelle*) – ve, da je v Bogu, kljub temu da ljubi in da je ljubljen.

1.4 Verovati in ljubiti Očeta z Jezusom (nadaljevanje)

Bolj spoznati Gospoda (Jezus je bil celibater – ljubezen, ki jo posvečuje čistost).

Ubogi celibat – vulkanska tla, pogledimo še enkrat iz oči v oči.

Motivi celibata, motivi, ki nas vežejo na Jezusa Kristusa.

Celibat v drugih verstvih, izven vere. Budizem, motiv: vzvišena odpoved (nirvana) – posvetiti se popolnoma nalogi. Socialni, znanstveni – askeza.

Vse to ni krščanski pojem čistosti. Inkarnacija – zdi se, da nas to postavlja v drugačni položaj pred Bogom, da odgovorimo na ljubezen, ki mu jo dolgujemo. Posvetiti se Jezusu Kristusu, dokončno, v posebnem poklicu, vse naše človeške možnosti za ljubezen, zato ker je Jezus sin človeka. Čistost izraža neko lastnost, kvaliteto ljubezni. Tu je večja podobnost z Jezusom, moral (je) naprej, v vstajenje.

Ljudje pričevali. Celibat (so ljudje, ki ne delajo iz tega kreposti čistosti). Naša zaobljuba, odreči se spremstvu, družini, očetovstvu. Posebna vrednost v posvečeni čistosti.

V stanju čistosti – zahteva po bratskem prijateljstvu. Gospod poklical apostole (kolegij), poklical v skupno življenje – naval osamljenosti! (*La solitude! L'épouve du dimanche soir!*)

Skupno delo za odrešenje. Duhovni blagoslovi – sad celibata. Slabosti: egoizem (ne delimo križa z drugimi), kompenzacija – h Kristusu – kot kontemplacija. Frustracija!

Poklic za celibat (Gospod da razumeti, da me kaže v celibatu). Nevidno duhovništvo vidno po celibatu.

Krščanski zakon – celibat (mladi zakonski par – težje ali enako težko kot celibat). Ni lahko hoditi za Gospodom, ne tako, ne tako.

Kristus rojen iz Device – pokazal zakon kot eno največje dobro, vendar njegovi učenci zakona naj ne bi poznali. Pavel, celibat, tesnejša zveza z Bogom (1 Kor 7,32), vendar Ef 5.

Grčija – rojeva se celibat! Taize.

2.1 Moliti z Jezusom

Skušnjava, zakaj moliti? Molitev je res potrebna? Med duhovniki ne morem več moliti.

Danes molimo le tedaj, če spoznamo, da je vredno moliti.

Ali je potrebno, da molimo? Ljudje ne občutijo psihološke potrebe po molitvi. Živiš lahko, ne da bi molil. Moralna vrednost človeka ne zavisi vedno od dejstva, če moli ali ne moli. Če kaj občutimo kot potrebo, potem je na tem svetu zabava, nič, molk.

Ali imamo čas za molitev? Takoj občutimo: nimam časa – če mislim na Boga tu in tam, zakaj posvetiti del časa še posebni molitvi.

Ali me ne svari Gospodov opomin (opravičenje): Ne tisti, ki pravijo »Gospod, Gospod ...«, zadovoljimo s »*prière diffuse*« – molimo ves dan, ne čutimo potrebe po posebni molitvi.

Liturgična reforma – skupna molitev – zakaj še posebej.

Moliti za svoje potrebe – stvar, ki je vedno manj evidentna (saj zavisiš od zakonov narave – zakaj prositi? (Vlado!) – Dež – pridelki (meteorologija) – bolje higiena, ki varuje pred kugo, kot molitev – vse me ... – morda razen skupne molitve.

Pogled k Jezusu – le on razvozla naše probleme – *solutio omnium difficultatum Christus*.

Jezus je molil – ne kot Jud, ampak osebni kontakt z Očetom.

Jezus kot človek – brez hinavščine – izraz tega, kar je v Sveti Trojici (dialog, v ta dialog človeštvo – velika skrivnost).

Pogled v evangelij – nenehna molitev.

Začetek: Jezus 12 let – v duši dialog (Marija ni razumela) – v tem, kar je Očetovega.

Jezus pri Jordanu: ko je molil, je prišel nadenj Sv. Duh.

40 dni v puščavi (nikoli ne bomo mogli reči, kaj se je tam zgodilo) delo Očeta – odrešenje sveta – trpljenje – po ... in puščave – očenaš (odsev pomena molitve).

Moja duša je vznemirjena, zrno, ki pade v zemljo. Oče, poveljaj svojega sina – bit njegove molitve. Getsemani – vrh zmerne (!) molitve (učencem: čujte in molite). Izbral apostole – molitev za Petra, blebi odmevi, kar so apostoli zapravili.

Ali moramo storiti enako kot On? Prepričanje v vas, da smo poklicani k molitvi!

Vsi, ki so bili poklicani bliže k Jezusu, poklicani k molitvi – poklicanost k luči, življenju – ali v tem tudi poklicanost k molitvi?

Vprašanje obveznosti do molitve. Koliko časa, kdaj moliti, kolikokrat na leto (teologi – moralisti). »Če hočeš« – Jezus pravi! – Vprašanje ljubezni do Očeta – Zadovoljiti z malo molitve (kristjani in tudi duhovniki).

Molitev je zahteva ljubezni, ne pa teološka potreba.

1. Če smo sinovi Boga, potem molitev, če smo služabniki, potem spolnjevanje zapovedi – ne imenujem vas služabnike, ampak prijatelje.

Napoved. Moli Gospoda svojega Boga. Češčenje – (kaj je to? Tudi duhovniki večkrat ne vedo.).

2. Adoracija – akt, ki se nanaša na Stvarnika kot takšnega – krik stvari k Stvarniku.

Moderni človek ima težave – ... odvisnost.

3. Potreba prositi, povedati Bogu, da trpimo (psalmi – zbirka krikov človeštva k Bogu, najbolj spontanah, najprimitivnejših).

Jezusova prošnja – najpopolnejša prošnja. Jezus nas je učil prositi! – Prosite in boste prejeli! Jezus nas je učil pravilno moliti.

Determinizem v zgodovini. Združiti naša prizadevanja z molitvijo.

Molitev za mir: Ne da nam Bog da mir, ampak da bi ljudje spoznali, koliko je vreden mir – srce človeka skrivnost – tu je milost in skrivnost božjega delovanja.

Skupna molitev? – Vsak umre sam!

Krščansko življenje – ravnotežje med liturgično, skupno in osebno molitvijo.

2.2 Moliti z Jezusom

Kako moliti? Molitev – potreba ljubezni. *»Brez mene ne morete nič storiti«*

Le osebna molitev – dialog z Bogom, srečanje z Bogom (teološko življenje).

P. Faucauld: *»Prier, c'est penser à Dieu en l'aimant.«* Misel (teologija) + ljubezen.

Ko študiram – Bog – mislim.

Ko delam za bližnjega iz ljubezni – mislim na Boga.

Gospod, nauči nas moliti – Oimes. (Janez Krstnik verjetno tudi učil moliti.)

1. Nato: biti z vsemi dober, »v miru« – z Bogom in z brati.
2. Ponižnost (farizej in cestnar). Ljudje – bogaboječi (Gospod mu zameri, da je preveč 'pravičen', da se zaveda, da je pravičen) bolje v koži cestnarja. Jezusova posebna ljubezen

do ponižnih – popolnoma resnični pred njim, v vsej resničnosti greha – ne zunanost.

3. Vztrajnost v molitvi (ne obupati), najvažnejše v Jezusovem nauku!
4. Zaupanje – moliti, kot da bi že prejeli. V molitvi ni možno prositi za to ali ono stvar. Je dejstvo, da prosimo.

Važno ni prejeti, kar smo prosili, ampak odnos prošnje (*l'étitude de demandeur*). Kdor ne zna biti odvisen od Boga, ne bo znal prositi.

Delovanje Svetega Duha v molitvi (skrivnostne besede) – »obiskal bo te, ki ga ljubijo, in se jim bo razodel«.

Jezus ni dal posebne metode o molitvi – mnogi zbegani (zadovoljni, da smo dobro molili). Najpopolnejša molitev – tista, ki nam uha. In vendar – metode (metode zadnjih stoletij izgubile na učinkovitosti).

Molitev – sodelovanje med nami in Svetim Duhom.

Pota molitve – različna.

Način molitve: brez hrane za vero nemogoče moliti – »duhovno berilo« – meditacija, spoznati Boga, ker je Bog.

Pripravljenost, da besedo spremenimo v dejanje (*état de charité*) – biti nenavezan na stvari, takrat ko moliš (Janez od Križa). Vse zapustiti, vsaj za čas molitve.

Nekdo je dejal, da so redki trenutki čiste molitve v življenju (popolno izničenje, kot v smrti).

Vztrajnost v iskanju čiste molitve: »Trkajte in se vam bo odprlo.« – Vemo, da se nam bo odprlo, ne vemo pa, kdaj in kako.

Meditacija božje besede v evangeliju – danes metoda molitve.

Priti naproti Svetemu Duhu, srečati Sv. Duha. Ni privilegij nekaterih duš. »Oče bo dal Svetega Duha tistim, ki ga prosijo. Sv. Duh ne prihaja k tistim, ki ga ne želijo.

Dati nekaj časa Bogu.

Vneto molite – svojega vala molitve gotovo še niste dosegli – skušanje.

2.3 Moliti z Jezusom

Naučite jih moliti! – ordinarij!

Delo Sv. Duha danes za poglobitev molitvenega življenja.

Spremembe v teku stoletij – sv. Benedikt (le nekateri).

Svetost – danes za vse! Rast v popolnosti vsega krščanstva – evolucija (v posvetnih stvareh – v poglobitvi) v telesu Kristusovem – nič več kratke molitve, v kontemplacijo!

»*Prière gratuite*« – nesebična molitev (mladi).

P. Foucauld: izdihati se pred Bogom in pozabiti nase – za trenutek svoje življenje izgubiti v Bogu.

Manj zanimanja za ustno molitev (pobožne vaje).

- 1) Afrika, krščanska skupnost, ... molitev skupna in v cerkvi. Nekdo med njimi odkril lepoto dolge tihe molitve. Ostal v cerkvi po službi božji eno uro – mislili, da z njim nekaj ni v redu. On pa pove svoje odkritje drugim: 3 do 4 mlade družine, potem 10, 20, 3 ali 4 v skupini pred Najsvetejšim, premišljevali Sv. pismo.

- 2) Mladi vstopajo v duhovno življenje, niso vajeni duhovnih vaj – pravilno vodstvo vodi k želji po molitvi. Mladi (se) lažje znajdejo v duhovnosti puščavnikov, kot bi mislili – delo Sv. Duha (*roche d'or in maladi*). Molk mladih.

Človeško, kdo bi bil sposoben daljše molitve brez pomoči Sv. Duha!

Naše duhovniško življenje predpostavlja čas daljše molitve. Sveti Duh potrebuje nekaj časa, da nam more pomagati. Le osebno doživetje Boga – je možno odvrniti materializacijo našega življenja – vitalna potreba – najti čas za molitev.

Odnos med akcijo in kontemplacijo – položaj danes – tudi duhovniki (se) težko zberejo k molitvi. Veliko sredstev: *la vie moderne* – ritem tedna (*weekend*), pol dneva vsak teden Bogu – *roche d'or* en dan v mesecu, letne duhovne vaje, sobotno leto (študij).

Dom Sortois, generalni opat trapistov: veliko ustnih molitev ubilo (zamorilo) življenje kontemplacije v mojih (odpor zoper »pobožne vaje«); »vaje«, to ni molitev.

Najti enotnost v življenju (med akcijo in kontemplacijo). Žrtvovati kontemplacijo na račun akcije? Gospod je zgled: od množice in spet k množici! Realizirano v enotnost ljubezni.

Molitev (dopolnitev)

Grmade knjig o molitvi, ljudje ne znajo moliti. P. Monier, *Seigneur, je cherche ton visage*.

Zaupanje v Boga – uspeh v življenju (riba v reki = eno).

Biografija sv. Janeza od Boga – k trgovcu v Granadi – drugi. Konji, čuvaj, berači – uspe!

Don Bosco – zaupanje – uspe!

Pavel – kvalitete, neverjetne napake, želi v Rim, ne more brez denarja. Rimljani ga tja pripeljejo (piše pisma Ef, Kol – zakladi), božji mož z njimi.

Terezija D. J. – po smrti sipala rože na zemljo – biti delo takšne komunikacije z Bogom = molitev. Toda kakšna molitev! Cvetlice + svetloba – moliti, odpreti se, sprejeti nekoga – ubog sem, prazne roke – (...).

P. Charles – utrujen sem, če nočeš moje utrujenosti, ti podarim utrujenega človeka – obrnem se proti tebi, bolje vidiš kot jaz.

Zavedati se svoje potrebe, to je resnična molitev. Odpreti se, resnična molitev, tedaj ko ne morete več spregovoriti besede – stanje sprejemljivosti. Očenaš, rožni venec.

Moliti z občutkom lagodnosti, iz razpoloženja? To ni molitev. Če je, je nevarna – egoizem.

Boga slaviti (Oče, slavim Te...). Pridite k meni vsi, ki ste obteženi, in jaz vas bom poživil ...

Getsemani, molitev človeka, ki zaupa v Boga, joče, kriči, poti krvavi pot – žalost do smrti – to je molitev: Oče, ako je mogoče ...

Molitve, ki bi se izmaknila zemeljski danosti, ne poznamo (ne v evangeliju ne v Pavlovih pismih).

2.4 V skupnosti z Evharistijo Jezusa

Il tout prièr! Drug za drugega.

Naša molitev je slaba, revna (skušnjave malodušnosti). Trenutek, da se spomnimo, da naša molitev ni osamljena – postavljena v Kristusovo molitev.

Kristus v slavi – neprestano prosi za nas pri Očetu. Zemeljska ljubezen Jezusova – večni odmev: Getsemani, križ, molitev na Taboru,

molitev za vero Petra, molitev za edinost – so, kot da bi bile prisotne – z Jezusom molimo (*vrelo* Cerkve).

Communio sanctorum – Marija – svetniki, vsa skupnost Cerkve.

Molitev za druge. Naša neučinkovita in revna molitev v stalno, neizmerno molitev vseh! Molitev Cerkve podpira našo molitev. Brevir – liturgija (*visio beatifica*), biti zedinjeni z Gospodom brez Evharistije?

Evharistična adoracija. Cerkev ima Evharistijo, vse krščanske cerkve se ne morejo odreči evharistiji (Luter, Zahodne cerkve: krst, Evharistija) – *transsubstancija*.

Jezus je postavil zakrament. Razlagamo njegov namen, njegove besede – je nekaj, kar presega moč teologov: ustanova Evharistije, vera Cerkve in spontana pobožnost trenutkov.

Je evharistija le v danosti (!), le v oblačilu?

Test vere kristjanov: ko vera slabi, podcenjujemo navzočnost Jezusa v Evharistiji: iste kritike, iste težave kot Jezus sam v svojem življenju na zemlji. Prej Jezus, sedaj Evahristija znamenje nasprotovanja.

Vzhod – ikonostas.

Zahod – prejšnje stoletje adoracija, več kot maša – tako pravica vseh do čaščenja. Premalo maša, potreba čaščenja izven maše. Mnenje protestanta: zakonito premišljevati to veliko skrivnost izven liturgije.

Bogastvo Božjega Srca.

Navzočnost tehnologije – vera in ljubezen do Jezusa – kam bi sicer šli, da bi našli znamenje božje navzočnosti v svetu, ki ima vedno manj znamenj.

Charles de Foucauld: *le point de départ* – izhodišče njegove molitve – tabernakelj. Zunanja navzočnost Boga v Evharistiji. Znamenja – naša človeška narava potrebuje pobožnost vernikov, njihovo spontanost (veliko število tistih, ki so ljubili Gospoda, niso dvomili).

Jezus imel namen postaviti tabernakelj – navzočnost tolažbe, pomoč naši veri, vabilo k češčenju.

3.1 Ljubiti svoje brate v Jezusu

Naučiti se ljubiti svoje brate v Jezusu.

Najlepša – najtežja zapoved, ljubiti svoje brate.

... stneži s svojimi zahtevami. Odslej vemo. Brez ljubezni do bratov ni več religije, vere!

Ta zapoved je srce vere. Preroki – pravičnost. Danes – zahteva sveta, človeštva – brez ljubezni ni miru.

Jezusov nauk, Jezusove besede, neskončno preproste, toda nekaj v njih, da bodo ljudje do konca sveta premišljevali o njih: nova zapoved, ljubiti se med seboj, kot sem jaz ljubil – to je vse!

Zakaj je to nova zapoved? Malo prej Jezus: ljubi svojega Boga, ni večje zapovedi od te! ... Jezus je spomnil na SZ, ljubi svojega bližnjega, sovraži sovražnika, oko za oko ... Toda jaz pa vam pravim, ljubite svoje sovražnike. Če vas kdo udari na levo lice ... nova zapoved: ljubite se med seboj, kakor Jezus nas ljubi.

Človek je znova postal sin božji, podoba Boga, posinovljen, Jezusov brat. Vse se je torej spremenilo – nove vezi med Bogom in nami, mi smo Jezusovi bratje. Nove vezi med Bogom in človekom, bratje Jezusovi.

Nova situacija človeka: kakor Jezus moramo gledati na človeka – kar (je) Jezus storil za ljudi, moramo mi storiti.

Kot samega sebe – podcenjevanje ljubezni do bližnjega, opravičevanje svojega zločina (vsak svetnik žlico obrnjeno k sebi). Vključeni v ljubezen božjega Sina – mi smo ljubljene, Bog nas ljubi. Kakor On, moramo ljubiti mi. Človek naj ljubi samega sebe, kakor je Jezus ljubil – ljubezen – izhod iz sebe. Ko ljubimo sebe s to neskončno ljubeznijo, z Jezusom v smrt za Brate (ni večje ljubezni). Kar želite, da vam storijo, storite vi njim.

Skrivnostna povezava med božjim Srcem in nami: kar storite enemu izmed mojih najmanjših bratov, meni storite. Skrivnostna povezava med Srcem božjim in nami. Poljub gobavca sv. Frančiška je poljub Kristusa.

Sv. Janez(!) Če hočemo ljubiti Boga, ki ga ne vidimo, in ne ljubimo bratov, ki jih vidimo, smo lažniki.

Paralela med Bogom (ne vidimo) in našimi brati (vidimo)!

Ljubiti Boga, povsem drugačna stvar! Kako vemo, da ga ljubimo? Kristus je postal človek – tesna vez med njim in vsakim človekom. Človek poedinec – ne človek množica. Ne moremo ljubiti Boga in ne ljubiti človeka.

(Bog molči! Tisto nekaj, kar zanj storimo, skrivnostna povezava – več ljubezni predmet naše ljubezni.)

Parabola – poslednja sodba – bil sem lačen ... žeja po dostojanstvu, po kulturi, po svobodi, po delu. Vse, kar ljudje potrebujejo, da so ljudje.

Dospeli do kritične točke zgodovine – Biafra [...] – ne pravim, da ne ljubimo iz srca, trdim le, da se moramo naučiti ljubiti.

Ljubiti Boga, iti do skrajnih meja ljubezni. Resnost – teža dolžnosti – ljudje gledajo Cerkev in pričakujejo znamenja.

3.2 Ljubiti svoje brate v Jezusu (nadaljevanje)

Prej: Jezus postavlja zapoved in sodi. Bernanos – sovraži mlačne, do konca v grehu, v ljubezni.

Strah nas objame. Preplašimo se ob pogledu na vse, kar zahteva od nas zapoved ljubezni.

Ni mogoče dati Bogu vse, kar moramo dati, ne da bi pri tem premislili, kaj moramo spremeniti v našem življenju, da bi lahko pogledali Gospodu v obraz.

Bog je ustvaril človeka. On ve, kaj je človek – njegove slabosti, njegove meje.

Dobre želje ne zadoščajo. Po tem, da se ljubite med seboj, bodo spoznali, da ste moji učenci. Ljudje morajo iz naše ljubezni odkriti Jezusa.

Velika večina ljudi hoče ljubiti.

Ljudje hočejo ljubiti – le ne znajo ljubiti, odkrijejo: ne moremo ločiti volje od razuma, srca od pameti, ljubezni od zamisli resnične človekove sreče.

Starši – otroci. Nesrečni, ker jih starši niso znali ljubiti.

Manjka jim več luči, ne ljubezni – Marx je ljubil – zmota – ljubiti v resnici – manjkalo luči.

Kaj je ljubezen v našem življenju? Plemenitost, pozabiti nase, dobra čustva, predanost, predanost v službi, vse je potrebno, toda ne zadošča. Ni človeške popolnosti brez resnice.

Ljubezen, odsev božje ljubezni – uravnana, v ravnotežju z božjo resnico. Ni torej popolne ljubezni brez popolne vere.

Ljubiti ni lahko.

Problem: 2 vprašanji. Človek, ki se je približal Jezusu, je postavil (vprašanje):

- 1) Kdo je moj bližnji? Odgovor: prilika o usmiljenem Samarijanu, Samarijan pomaga Judu. Jezus ob Jakobovem studentu – daj mi piti. Ti, ki si Jud, prosiš Samarijanko ... majhne razprtije – nekaj desetnih kilometrov vsaksebi. Jezus daje lekcijo ljubezni ob tem zgledu, ki so ga najboljše razumeli Judje in Samarijani.

Odslej ni več meja za ljubezen, toda kako v dejanje našo ljubezen (kdo je moj bližnji), tolike množice ljudi, nismo omejeni, to pomeni beseda: bližnji, človek, ki nam je blizu. Danes je to težka definicija. Zamisel ljubezen je ozka – družina, sosed, ubogi (cerkveni ključar v Negovi – streha nad korom, ki je pogorel); cerkev (darovi za cerkev). A ljubezen je univerzalna. Ali niso vsi ljudje moji bližnji? Tisti je moj bližnji, ki ima pravico nekaj pričakovati od mene. Človek v manj razviti deželi ima pravico do pomoči tistega, ki ima v izobilju.

Kaj naj storim? Gane me pasivna organizacija »*ettitude*«. Zapleteno. V naravi ljubezni je, da hoče biti učinkovita.

2. Ljubezen hoče dobro. Kakšno dobro? Večno. Danes, konkretno dobro? Pijanec v župnijski pisarni – ni lahko določiti neposredno dobro človeka. Postavljene meje naši pameti. V ponižnosti se lotiti tega problema (misijonarji, duhovniki ...).

Lukesch – Caritas! Zgled: misijonarji in indijansko pleme – večno življenje (krst, zakramenti, nauk – ali so jim dali največ, dobro? Najboljše?). Ponižnost, zaupanje (Cerkev je odpravila menišstvo s počasnostjo, ki preseneča – toda danes prav tako).

Pogled k Srcu Jezusovemu. Sveti nemir v nas – ljudje vas pričakujejo – vi mislite nase? Duhovni kvas – spremeniti srca.

3.3 Sodelovati pri delu Odrešenika.

Jezus zaposlen – konkretna ljubezen do bližnjega – trpljenje.

Veliko delo Odrešenika – njegovo trpljenje. Greh je stopil v življenje človeka, ljudje trpijo. Zlo prej in pozneje (Jezus – trpljenje) – vidno se ni nič spremenilo, trpljenje se nadaljuje, velika skrivnost, ne moremo pojasniti zla, po stoletjih razmišljanja nismo napredovali. Jobovi prijatelji – molčali so in mi z njimi.

Kakšen odgovor je prinesel Jezus? Skrivnost: po nepokorščini enega človeka so postali vsi grešniki, po pokorščini enega so postali vsi pravični ... Jezusovo trpljenje ima svojo vrednost od pokorščine.

Pokorščina Jezusova – pred njo Abraham, žrtev sina, velika pokorščina – Devica Marija.

Smrt in trpljenje Jezusovo, demonstracija, dokaz velike pokorščine Očetu.

Mislimo, da ker Sin božji, ni bila prava pokorščina. Resnična pokorščina – nihče bolj svoboden od njega – nihče manj – spoznanje.

Jezus, v življenju res bil otrok, mati ga učila govoriti. Jezus *visio beatifica*.

Ikona Marije z Jezusom v naročju – Jezus v starosti, ko že ima razum, izgubi sandale, angel v roki s križem, trenutek, ko spozna svoj poklic in ga svobodno sprejme.

Jezus skušan v puščavi, kako je bil skušan! V direktnem odnosu z odrešenjem na križu – ali ni bilo druge možnosti odrešiti svet. Enako s Petrom, mora iti v Jeruzalem – pojdi od mene, Satan. Jezus je občutil trpljenje kot mi, Jezus je ponovil svoje naznanilo, da bo trpel. Judu Iškarijotu: kar misliš storiti, stori brž. Jezus je hotel, da preide čim prej in gre v slavo.

(Načrt Previdnosti – v popolni svobodi ljudi.)

Zakon križa. Križ je v nadnaravnem redu podaljšanje tega zakona. Apostolat zaznamovan z zakonom križa. Duhovnost neuspeha (močan sem, ko sem slaboten). Bog je izbral, kar je slabotnega ...

Rojstvo »bratskih skupnosti«, Charles de Foucauld v življenju ni mogel uresničiti svojih načrtov ustanoviti skupnost »*en souffrant*«. Če zrno ne umrje – nisem še umrl. Ch. de Foucauld je bil mož akcije, poosebil je duhovni uspeh: moje poslanstvo, delati na ustanovitvi kongregacije malih bratov in sester. Poskušal je na vse načine, a dosegel ni ničesar. Nekega dne zapisal drugače: moje poslanstvo ... ko trpim, ko se darujem, ko umiram ...

Sprejeti križ, to je vse!

3.4 Sodelovati pri delu Odrešenika (nadaljevanje)

Ko govorimo o trpljenju, ki rodi sadove v našem življenju, moramo govoriti o evharistični daritvi. Kontakt z našim življenjem je v zakramentu, v evharistični daritvi. Tu je izvenčasovnost Jezusovega trpljenja. Realnost navzočnosti Gospoda: pri zadnji večerji je bil postavljen zakon evharistije. V moj spomin! Kaj so zbudile te besede v apostolih? Peter, vizija Tabora v enem svojih pisem. Konsekracija, prisotnost Gospodove daritve. Skrivnostna povezava po zakramentu med Gospodovim trpljenjem in vsako konsekracijo – dve dimenziji pri daritvi: Kristus v nebesih, Marija, svetniki ...

Trpljenje Gospodovo in vernikov greh, beda, trpljenje. Liturgija naj nam vse to pove v stvarnost križa, trpljenja. Ker smo »*in via*« – ne le poveljani Kristus, potreben nam je trpeči Kristus. Liturgija (relevantnost simbola, da ostane simbol) v stvarnost križa, trpljenja in odrešenja.

Ravnajte se po tem, kar izvršujete, posnemajte, kar delate. Sv. Pavel: Umreti s Kristusom, biti pokopani s Kristusom, da bi z njim vstali. Stigmata (sv. Frančišek), soodrešenje, vsak kristjan nosi nevidne stigme. Znamenje, da še nismo v nebesih (Tizian), na zemlji bodimo podobni križanemu Gospodu.

Zakon križa: če zrno ne umrje, ne obrodi sadu – življenje prihaja iz smrti, rodovitnost iz izničenja. Zakon novega krsta: umrl, da bi življenje prišlo po smrti.

Jezus je ubogal. Ali ne veš, da bi mogel prositi svojega Očeta in bi mi takoj poslal legije angelov. Getsemani (trenutek, ki je za nas silno važen v Jezusovem življenju): če je mogoče ... Jezus je bil pokoren do smrti na križu – »Resnično, ta je bil sin božji!«

Posledica za nas. Vi jokate nad menoj, jokajte nad seboj. Jezus nam ni pojasnil skrivnosti zla, ne. »*Il n'est pas venu pour expliquer, mais pour accomplir.*« (Claudel)

Sprejel je nase naše trpljenje – moralno trpljenje; prijatelji so ga zapustili – fizično trpljenje. Važna je pokorščina Jezusa, tj. njegova ljubezen.

Učenca v Emavs: vse je končano; da bi razumeli, se jim Jezus prikaže, binkošti. Ali smo mi razumeli?

Passio Christi – v nas tako malo odmeva. Cerkev se je rodila skromna. Trpljenje je postavilo skrivne odnose med dušami in Bogom. Ljudje ne razumejo, da takšen dogodek ni nič spremenil v svetu trpljenja – zmote, grehi.

Postavljamo si vprašanje ob Gospodovem trpljenju. Ali smo v naše življenje sprejeli Gospodovo trpljenje? – le majhen del Gospodovega trpljenja; kapljica krvi mi zadostuje. Ne, vse trpljenje zame! V Jezusovem trpljenju je trpljenje veliko ljudi. Če Jezus ne bi trpel, ne bi verjeli v njegovo ljubezen. Teologi: dej Jezusove ljubezi in vsi smo odrešeni. Jezusov križ: po nepokorščini enega – po pokorščini Jezusa – vsi z njim.

Mi bi hoteli po 2000 letih enako kot učenca v Emavsu. Vsak mora vedeti, da je ljubljen – pustimo se odrešiti! Greh ostane, trpljenje ostane, toda vse je nova vrednost križa. Jezusovo trpljenje ostaja zunaj časa. »Kdor hoče za menoj, naj vzame svoj križ ...« – mučilno orodje ... lepe besede o trpljenju.

4.1 Upati v Jezusovo usmiljenje

Premišljevanje o usmiljenju božjega Srca – temelj našega upanja.

S svetostjo je usmiljenje aspekt, ki ga najtežje dojamemo – kako težko je poznati Boga!

Poznamo človeka – od tod k Bogu – trikrat svet – kako se mu približati – kako usmiljenje dojeti, ko je nekje blizu božje svetosti?

Poklicani k popolnosti, k Bogu, ki je popoln, kako bomo stopili predenj.

Bog, ki je neskončno svet – je neskončno usmiljen. Poklicani k svetosti, k popolnosti – mislimo na božjo sodbo, strah nas je. Ko si starejši, te objame misel: umrl boš – strah!

Vice – zadnja transformacija ljubezni, da bomo sposobni prenesti božji pogled.

Bog je ljubezen in Resnica, usmiljenje je Resnica!

Resnica Stvarnika, s katero gleda bitje, ki ga je ustvaril – toda kdo bi poznal srce Človeka, če ne Bog, ki ga je ustvaril!

Usmiljenje v SZ se razodene

Izrael, ki greši (boj), in Bog, ki ga je izvolil – vedno znova se sreča. Bog – zdi se, da je to božja slabost. Mati, pastir – blede podobe Usmiljenja, ki ni slabost.

Usmiljenje, to ni odpuščanje ne milost ...

Le Bog je lahko usmiljen (Terezija D.J., C'e que ...) – nismo usmiljeni le zato, ker smo Bogu podobni.

Norme svetosti – jo pozabili (!) – zapovedi, sveti Kristusovi; v Srcu Jezusovem odkrijemo usmiljenje.

On ne sodi kakor mi. Jezus ni izgubil zaupanja v človeka – poslan po božjem usmiljenju reševat.

Jezus je vedel, kaj je v človeku, zato »reševat ...«. Škandal za mnoge, je z grešniki ..., uboga žena novčič v zakladnico, nihče je ni opazil. Kanaejko – psički jedo od mize gospodarjev.

Svetost – usmiljenje, dva korelativna pojma.

Bogati in ubogi Lazar. Zakaj – (pohujšanje za vse mesto, Jezusovo ponašanje).

Revna grešnica – ko bi ta bil umrl, bi vedel, da je grešnica ...
veliko je ljubila ...

Prešuštnica. Pojdi, odslej ne greši več.

Jezus odpušča, ne zastonj – našel ponižnost srca – resnica v srcu človeka.

Desni razbojnik – le Jezus se zanj zavzame. (To je pogled, ki ga pri Srcu Jezusovem morda najtežje razumemo.) »...ne vedo, kaj delajo«, »kot ovce brez pastirja« smo!

Zato je treba odpustiti. Bog to ve, zato odpušča.

Skrivnost: zakaj je Bog človeka ustvaril tako slabotnega, nevednega? Odgovor Boga v njegovem usmiljenju – vsi, ki se trudite ... Gospod ni pojasnil (kot problem zla).

Ne bo nalomil trsa ...

Naše življenje nikoli popolnoma zlomljeno – z zaupanjem Jezusu – On je Bog življenja, ne smrti – hoče življenje: čudeže, znamenja skrite duhovne aktivnosti – slepi vidijo, hromi hodijo – ubogim se oznanja evangelij (Janez Krstnik zbegan zaradi pomanjkanja mesijanskih znamenj – Jezusov odgovor!).

Nazaret: Duh Gospodov je nad menoj, zato me je mazilil, da oznanim blagovest ubogim, poslal me je naznanit jetnikom oproščenje in slepim pogled, da izpustim zatirane v prostost ...

Danes je to pismo pred nami izpolnjeno – niso verjeli.¹²

Grešnik, ki se vrne – večje veselje; izgubljeni sin. (Veselje nebes – veselje, odpuščeno mi je.)

Prosimo Gospoda, da nam odkrije skrivnost svojega usmiljenja – in zahteve resnice – srečen, ki greši in najde pot usmiljenja – veselje odpuščanja – nauči se: niti greh ga ne more ločiti od Boga.

Terezija D. J.: Če bi storila največji zločin, bi ji bilo odpuščeno. Biti majhen – vse se mu odpusti.

4.2 Upati v Jezusovo usmiljenje (nadaljevanje)

»Bodite usmiljeni, kot je usmiljen vaš Oče.« (Mt 18,21-)

Prilika o hudobnem služabniku – Gospod mu je odpustil, on ni odpustil. Ali mu nisi moral odpustiti, ker sem ti jaz odpustil? ... Kakor mi odpuščamo! »Z mero, s katero vi merite, se vam bo odmerilo.«

La plus terrible parole du Christ.

Odpusti nam naše dolge, kakor tudi mi odpuščamo – Bog ve, da smo usmiljeni (do Boga? – do človeka).

Naučiti se odpuščati. Petru: kolikokrat naj odpustim – 7 x? 70 x 7! – odpuščati vedno. S kakršno sodbo sodite, s takšno se vam bo sodilo.

Kaj je to: odpustiti? Beseda, izgovorjena zviška – ne pred sodišče! Je to vse? Saj je bolan!

¹² Ob strani zapis: Defregger, Peter, Juda Išk. *Tribunal misericordiae* nasproti Srcu Jezusovemu.

Usmiljenje je globlje – do srca. Usta govore, česar je polno srce.

Jakob: če kdo ne greši z jezikom, ta je popoln. Jezik – krmilo. Tudi ladje, čeprav so tolike in jih gonijo silni vetrovi, obrača zelo majhno krmilo. Jezik je majhen ud, pa se hvali z velikimi rečmi. Zveri ukrotiti – le jezika ne more ukrotiti noben človek. Ni mogoče ločiti ust od srca – vse razodeva našo notranjost. Ne soditi v svojem srcu! Toda spoznati!

Psihologija podzvestnega: determinizen – indeterminizem, zlata sredina! Slabost človeka, z dobro voljo – ne obupati nad božjim usmiljenjem, sprejeti svojo bedo.

Sodimo po videzu, ne poznamo pa src.

»Ne sodite, da ne boste sojeni« – sodimo, toda ne obsodimo. Mladi pred duhovnikom: takoj obsojeni ali ne. Jak 2,1 sl.: Ti lepo tukaj sedi – ti sedi tukaj ali sedi k mojemu podnožju. Zgled – med malimi brati nekdo [...] Benediktu [...] (župnišča in samostani – ponekod so se vrata zaprla pred njim, ni imel videza redovnika).

Rasno razlikovanje: »kdaj bomo ljudje kot drugi ...« (črni študent), *jesuites africain* (iz Evrope duhovnik).

Če hočemo za Gospodom, potem moramo spremeniti svoje bistvo do največjih globin. Le Sv. Duh dovrši popolno spremenjenje – preprostost ljubezni.

Zadnje vprašanje:

Ljudje, ki so namesto Kristusa – predstavljajo Kristusa.

Dajati zapovedi: veličina in slabost Cerkve.

Apostoli nepripravljeni (grom in blisk na mesto, ki jih ni sprejelo), navdih: skrb za božjo slavo!?

Jak 3.1 sl.: Naj vas, bratje moji, ne bo mnogo učiteljev, ker veste, da bomo strožje sojeni. V marsičem grešimo namreč vsi ...

Pravila (!) redovnih pravil.

Vsak učitelj v Cerkvi kontemplativec. Vsak pastir – človek, napolnjen z usmiljeno ljubeznijo božjega Sina. Sv. Duh – nam dan!

4.3 Priče Jezusovega vstajenja. Mi smo priče

Če Kristus ni vstal, je naše oznanjevanje prazno, prazna naša vera – smo lažne priče (Pavel) 1 Kor 15-.

(Enajsteri) apostoli so izbrali novega apostola, ki je bil priča vstajenja. Zdelo se jim je, da je neobhodno potrebno, da so priče življenja in vstajenja Gospodovega.

Z apostoli za Gospodom – v veri v vstajenje.

Čudež (znamenje) vstajenja je za Jezusa edinstven. »Ne bo se dalo temu rodu drugo znamenje kot znamenje preroka Jona.« Vera apostolov v mesijo – judaizem: Mesija ne sme umreti – apostoli niso hoteli poslušati Jezusa, ki jim je govoril o svoji smrti.

Njegovo vstajenje spada k napovedi trpljenja.

Jezus gospodar življenja in smrti: zbudi Jairovo hčer, mladeniča iz Naina. Ta glas se je razširil po vsej Judeji in po vsej okolici.

Spremenjenje na gori Tabor. Isti učenci na vrtu Getsemani – utrditev učencev, da jih Kalvarija ne pohujša.

Ostaja pri tem gledanju (vzhodna liturgija). Obujenje Lazarja – eden izmed vrhov v Jezusovem življenju.

Jezus joče, začudi nas! Smrt je tudi v Jezusovi luči nekaj grozljivega. – Trpljenje je blizu. Veselim se zaradi vas, da niste bili tam, da boste verovali.

Jezus veže na ta čudež vero apostolov v svoje vstajenje.

Jezus misli na smrt: Ne bom vas pustil sirot – prišel bom, videli me boste, ker jaz živim in vi boste živeli.

Učenci ne verjamejo, da bo Jezus umrl.

»Porušite ta tempelj, v treh dneh ga postavim.« Beseda zaprta za učence.

Učenci žalostni. Vi se žalostite, toda spet vas bom videl in vaše srce se bo veselilo ... veselje ob novici, da je Jezus vstal.

Vse, kar je mogel, je Jezus storil, da bi učenci verovali – preden se bodo videli z očmi.

Jezus si prizadeva, da bi učenci verovali v njegovo vstajenje. Najprej vidijo prazen grob. Za žene angel – treba je verovati. Spomnite se, kako vam je povedal, ko je še bil v Galileji: Sin človekov mora biti izdan v roke grešnikov ... in tretji dan vstati.

Peter in Janez: videl je in je veroval – spomnil se je Jezusove besede.

Petru se je Jezus prikazal v istem času kot učencem v Emavsu. Jezus je (ni Duh), otipajte me!

Gora Blagrov!

Blagor njim, ki niso videli in so verovali (Tomaž). Blagor več – ne da bi videli!

Le tu in tam – za učence nenavadno!

Videnja se nadaljujejo – prizor na bregu Tiberijskega jezera: Gospod je!

Vnebohod – nihče ga ni videl več na zemlji (drugo vstajenje spomin na drugo smrt – ampak ne umrje več – velika skrivnost). Zmagovalec smrti – kaj je z našo vero v vstajenje?

Pavlovo poročilo: izročil sem vam, kar sem tam sprejel o smrti Gospoda ... Pokazal se je Kefu, 500 bratom, podoben vsem apostolom – spomin apostolov na dneve med vstajenjem in vnebohom. Zakaj stojite in gledate v nebo? On bo spet prišel.

On bo prišel – kdaj? Kmalu!

Temelj: oznanilo apostolom – vera v vstajenje: živa vera, posvečeno življenje, čistost ...

Credo – je to živa vera? Smisel vsega le v mojem vstajenju, poslednje reči (težko verjeti) – duša ... Nobena stvar, kar zadeva Boga, ni pod znanstveno kontrolo.

Zakaj se Jezus ni poslovil? – nobene komunikacije z onostranstvom – odsev nič? So videnja, toda videnja v znanstveni kontroli.

Govoriti o drugem Jezusovem prihodu – težko. Kako se bo zgodilo vstajenje mrtvih? Kaj bodo delali vsi vstali? Večina si ne zna predstavljati tega drugega življenja in si ga ne želi. Živeti, da se splača živeti! Srednjeveške slike nebes (fra Angelico) – za veliko večino kristjanov nebo ni privlačno.

Parabola – za naše sodobnike – v vsem tem zdrava radovednost.

Priti k preprostosti apostolov (njihova *kozmogonija*) – Jezus se vrne. Čakati moramo Jezusa – z Jezusom šele po našem vstajenju.

Paralelni svet, Einstein (inklusija), kdor se ne vprašuje, je njegova vera dremotna!

4.4 Priče Jezusovega vstajenja (nadaljevanje)

Biti priča – v ... pričati = *martyres*.

Četudi se nič ni spremenilo, vsaj navidezno, po vstajenju Jezusovem nekaj vendar: odnos človeka do Boga. Pavel najbolje povedal (Pavel Jud, težko ga razumemo): umiramo s Kristusom, pokopani s Kristusom, vstali z njim (tako ... skušal povedati, kaj je nam dano s Kristusom). Mi moramo živeti, ne le verjeti v vstajenje – to je vse krščansko življenje.

Kaj pomeni vstajenje v našem vsakdanjem življenju? Če smo mu podobni v smrti, mu bomo tudi v vstajenju (po krstu).

Pavel: nova stvar. Obleči Kristusa, prosti greha, mir in veselje v Bogu. Tempelj Božji in Sv. Duha, biti otroci božji, dediči nebes, brez strahu. – Kaj je to za nas? Sv. Pavel trdi, da smo grehu umrli, mi pa ugotavljamo, da smo presneto slabi. – Danes tako govoriti o mrtvičenju – nov aspekt krščanstva: živeti vstajenje z Jezusom, svobodi božjih otrok. Sv. Pavel govori o boju: stari človek proti novemu človeku – delam, kar hočem in kar nočem, ne delam.

Misterij smrti – mrtvičenje. Ugovor: ali je razvoj v Cerkvi v tej smeri, ali ni več boja v nas – zakon mesa in zakon duha. Kdo bi upal trditi, da danes ni več boja!

Vsak pritrdil sv. Pavlu, angel Satanov je bitje – v slabosti se razodeva božja moč – odgovor.

Vprašanje askeze – naši boji v bojih Pavla, v njegovih [...] disciplina, askeza.

Vodstvo duš – kaže, da oblike askeze, ki so bile veljavne doslej, so odslej manj – psihološke težave. Post, ki ga ni več v očeh mnogih, ni več obveznosti.

Nočna molitev ohranja svojo veljavo – mir noči.

V čem je moderna askeza? Svet je lep in privlačen, novi svet, ki zahteva novega človeka (odpreti je treba oči) – solidarnost med ljudmi – deliti trpljenje (televizija – ljubezen postaja avtentična, pristna), hrup, vprašanje počitka, utrudljivi šport, avdiovizualni

aparati, fizično delo – askeza, ki je učinkovita, brez duha ubošstva se je težko upirati skušnjavam.

Začrtana pot krščanske askeze (individualna pok. askeza, p. Štrukelj).

Nasičenost v tem svetu. Srečanje Pavlovega človeka in modernega človeka. Mladi ljudje hitro nasičeni, naveličani.

Moderni svet (Jezus v smrti in vstajenju).

Vstajenje v nas kot seme, ki mora rasti. Nihče nas ne more opravičiti od notranjega boja. Kdor se skuša umakniti boju, je poražen – degradacija človeka.

Najprej križ, potem veselje v poveličanju.

Ni važno, da se kristjan veliko bavi z askezo v življenju. Sprejema velikodušno vero, ki mu je potrebna, da bo napredoval v duhovnem življenju. Vse, kar storimo v tej smeri, da služimo drugim. Osebna askeza – velika obveznost, odpoved sebi – ljubezen do bližnjega, predanost v službi.

Termometer – vsakdanja sv. maša (sv. Janez Vianej).

Brez askeze ne bo šlo!

5.1 Duhovniki in pastirji z Jezusom v njegovi Cerkvi

Spomin, ki ne ugasne – naš poklic.

Naš poklic Jezusovega apostola – z Jezusom – »Niste vi mene izbrali, ampak jaz sem vas izbral. Postavil sem vas, da greste in obrodite sad« – proti koncu življenja.

Prvi poklic – ko jih je Jezus poklical – njihova ginjenost – Jakob, Janez (z očetom in z ribiči). Hodita za menoj, napravil vaju bom za ribiča ljudi.

Enako Simon. Njegov poklic vezan na čudežni ribolov. »Pojdi od mene, ker sem grešen človek.« Odslej boš ljudi lovil. Lažje ljudi kot ribe loviti! Ne boj se! – Vse je treba zapustiti.

Andrej – »Glejte, jagnje božje!« Kaj iščeta, le to? Rabi, kje stanuješ? – Pridite in pogledajte – vse ta večer (!). Nisem mesija – Petru – Filip – Natanael. Pridi in glej!

Njihova vera nepopolna. Direktno (Mateju, pridi!), indirektno (po oznanilo) poklicani. Vse oblike poklica.

Bistveno, da sledijo Jezusu in morajo vse zapustiti.

Apostoli niso edini, ki morajo za Jezusom. Kot drugi klic – Jezus na goro, vso noč v molitvi.

Tri leta z Jezusom. Apostoli mislijo človeško. Jezus ni naredil čudeža, da bi spremenil apostole. Ni prehitel milosti – počasno dozorevanje v duhovnem življenju. In vendar so stebri Cerkve: slabotni, polni napak, skušnjave. Tu se razodeva božja moč.

Apostoli preko preskušnje trpljenja, preskušnje vere v Jezusa – vstopajo v božji načrt. »Ti misliš človeško« – na to jasno pokaže. Za Petra preskušnja smrti še posebno boleča.

Peter, ali me ljubiš?

Ali smo res poklicani? Ali ni poklic sad naše domišljije? Nihče v apostolat, če ni poklican – Gospod nam to pove. Ni to splošna Previdnost – posebna, svobodna odločitev Jezusova za nas. (Zgodovina Cerkve.) Vsak dan se odzvali klicu! Nihče v poklic brez volje Boga, prijatelji.

Biti Jezusov prijatelj. Kaj to pomeni?

Jezus zahteva od apostolov zaupanje. Peter po vodi – nauk, navdušenje za Gospoda, ne da bi vedel za zahteve ljubezni. Boji se.

Strah je tisto, kar škoduje našemu poklicu. Strah, sprejeti dolžnosti v službi Boga.

Gotovost poklica se poveča z leti (vedno novi odgovori, z leti, na Gospodove zahteve). Bog pa je zvest.

Apostolski poklic. Ne navezanost na svet. »Pustil sem vas na svetu, toda vi niste od sveta.« Jaz sem premagal svet – moram ga izničiti in z njim umreti na križu.

Orodje Gospoda – mi smo v Jezusovi službi. Ne navezanost na naše aktivnosti, dejavnosti. Nismo lastniki samega sebe. Apostolat je aktivnost Jezusa, delo Svetega Duha, ne naše delo. Nam je to delo zaupano. Evangelizacija, vodstvo duš, največje delo (pozabiti nase, ..., ponižnost!).

Služba.

Biti ponižni služabnik (Jezus umiva noge svojim učencem). ... prijatelji, toda služabniki. »Ne učitelji, ne pismouki« – prvo mesto? – Kdor hoče biti prvi ... bolje zadnje mesto v škofiji. Nihče ti ga ne bo zavidal.

Poznati.

»Poznam svoje ovce in one poznajo mene« – zahteva apostolata. Cerkev ne more biti zavod za poučevanje, zavod za propagando (največja težava). Vero je treba dati – ne oznanjamo neodvisno od Svetega Duha (če se ne najdemo s Sv. Duhom na neki točki) – če Jezus ni uspel pri učencih, kako naj bi mi (večinoma ne poznamo teh, ki jim oznanjamo vero).

Osebna srečanja danes – poznati »*vitalement*« resnico, ki jo oznanjamo. Z neizmerno notranjo gotovostjo – apostol mora imeti »mirno gotovost« (osebna asimilacija verskih resnic).

Pridigati teologijo (znanost) nas učili: popolnoma napačno!

[Pridigati] Gospoda z gotovostjo in jasnostjo – spoznanja, ki presegajo občo teologijo. Ne, kakor da bi imeli avtoriteto, nihče nas ne bo poslušal.

Spoznati človeka: ponižnost, odprtost, razumnost – naravni darovi.

Vsak duhovnik ni za oznanjevanje, četudi pobožno mašuje. Darovi Sv. Duha dodajo naravnim, ne pa nadomestijo. Apostolat zahteva celega človeka (na svoji koži – težko po dveh tirih).

Pavel se je ločil od spremljevalca. Gotovost obljube, da bo z nami Sv. Duh, ne poenostavi stvari, a vse nas spodbuja k zaupanju.

V svetu, kakršen je danes, le kontemplativec more oznaniti božjo besedo (beseda privilegij tistega, ki jo je videl).

Ne profesor, ne doktor, ne tisti, ki govori z gotovostjo, ne tisti, ki se prilagodi – [...] *Cor ad cor loquitur*.

Sredstva apostolata – televizija.

Globoke korenine zaupanja. Jezus nas je izbral, ta izbor je definitivni in stalni. Pripravil nam je prostor. Grem, da vam pripravim mesto ... da boste tam, kjer sem jaz.

5.2 Duhovniki in pastirji z Jezusom v njegovi Cerkvi (nadaljevanje)

Bratska skupnost v Cerkvi – bratska skupnost v apostolskem delu. Apostoli z Jezusom – tesna bratska skupnost. Ne brez medsebojnih težav, toda obstajala je in se potrjevala v navzočnosti Gospoda. On je bil glava, čustvo skupne ljubezni, skupnega čiščenja – postajali bratje drug drugemu – Jezusova Cerkev.

Znotraj Cerkve bratske skupnosti. Ali so podobne pravim? Znamenje – ljubezen ... Že vnaprej apostolska skupnost primernejša za apostolat kot osamljeni kristjan, ki ne more pričati sam za Jezusa. Delo Sv. Duha: duhovniki – verniki. Vedno bolj

prepričani, da ne morejo biti zvesti Jezusovi izven bratske skupnosti. Nekaj se je spremenilo v značaju in psihologiji ljudi. Premalo pravilo – prej pravilo vse – kriv apostolat. Slabost volje? Znamenje – popolnost v Cerkvi na ta način.

Obnova (duhovnega, redovnega) življenja, isto za nas – svetne. »Nosite bremena drug drugega« (prijateljstvo) – delo v občini (!). Ali ni utopija? (provincialna hiša sester).

V svetu strah pred osamljenostjo, isto v duhovščini, v redovnem življenju. Znamenje kratke ljubezni se mora izraziti.

Problem – pokorščina, avtoriteta – v ljubezni in iz ljubezni. V pokorščini le po ljubezni – ni pristne ljubezni brez pokorščine. Vsaka avtoriteta svoje opravičenje od Jezusa, toda je to popolnoma opravičeno?

Kristus – pokoren do smrti. Po tej pokorščini nas je rešil (tako vsak kristjan, v pokornem sodelovanju) *solva reverantia*.

Razlika med pokorščino semeniščana in duhovnika ni vedno vidna, posledice težke.

Tisti, ki imajo avtoriteto (resnično duhovno vodstvo), popolnost – resničnost, vsi isti namen. Tisti, ki vladajo, tisti, ki (so) pokorni, edinost v Gospodu.

Peter! Vzgoja ljubezni in ne strahu. Starši – otroci.

Kriza avtoritete pri mladostnikih (avtoriteta, ki vzbuja spoštovanje). Mladi so ustvarjeni za Boga kot odrasli.

Če je Cerkev mati, je tudi vzgojiteljica – zakaj ni mogoče ustvariti bratske skupnosti v župniji. Biti naivni z Gospodom? Ideal, ki ne bo dosežen na zemlji, nikoli vse popolno.

5.3 Ubogi z Jezusom iz Nazareta

Naivnost – Jezus : mi!

Naše premišljevanje z Jezusom, učiteljem in vzorom apostolov ne bo nikoli popolno, če ne bi govorili o uboštvu, uboštvu apostolov Jezusovih in njegove Cerkve. – Težki predmeti!

Krepost – preprosta, postavi človeka brez vsega pred božje obličje. In vedno postavlja toliko problemov.

Beseda »uboštvo« – več pomenov: svet ima svojo govorico, Kristus svojo. Včasih nenavezanost, včasih beda (ki jo ubogi sovražijo in se je hočejo znebiti).

Včasih zaobljuba uboštva. Uboštvo – relativni pojem z ozirom na raven življenja. Svoboda duha, svoboda srca, svoboda – nenavezanost.

3 sveti: pokorščina na prvem mestu, kristjani – svet pa drugače: zanj najprej zemeljske dobrine. Pokorščina – alienacija. Uboštvu pripisuje največ – naivnost.

Pogled k Jezusu, k Cerkvi, v svet.

- 1) Jezus iz Nazareta. Perioda 30 let, njegov socialni in družinski stan je presenetljiv. Okvir – Jezusa ni (*effarement*), zgubljen v množici ljudi, od drugih ga ne ločimo. Njegov položaj in položaj siromaka, »delovno uboštvo« – usoda večine človeštva. Betlehem, Marija revna žena, votlina, usoda tudi drugih družin. Ni študiral, ni bil iz Levijevega rodu, čeprav iz rodu Davidovega.

Socialno stanje v Izraelu – mislim, da ni mogoče govoriti o socialnem uboštvu pri Jezusu. Jezus je bil ubog, hotel ostati ubog med ubogimi – najobičajnejše stanje. Doslej delil usodo množice, ki se rodi, dela, da živi, ustanavlja družino in umira. Množica v vsej svoji absolutni enostavnosti: brez nalog, njihovo ime je neznano, kratko malo: so ljudje. Jezus pokaže dostojanstvo

človeka. Marija le mati otroka. Tu je velika skrivnost Nazareta. Spoštovanje pred tistimi, ki nimajo ničesar, so brez imena. Verovati, da so poklicani k popolnosti – lahko so popolni kot Jezus iz Nazareta.

Jezusov odnos do bogastva in revščine

- a) Suverena neodvisnost od stvari (nima nič, toda ne odkloni, kar mu ponudijo) – nima, kamor bi glavo položil. Smisel: Jezus pripada vsemu. Ni doma na svetu. Obiskoval bo bogate in uboge (ve, kaj je v srcu človeka).

V tem je svoboda apostola. Isto svetuje učencem, ne jemljite ničesar s seboj.

Nauk, najvažnejši, v govoru na gori. Blagor ubogim na duhu (vsi blagri tvorijo eno celoto). Nihče ne more razložiti, kdor živi te blagore, ta okusi! Gorje vam, bogatinom, kajti našli ste svojo tolažbo ... Bogastvo = navezanost. Nihče ne more služiti Bogu in mamonu ...

Lažje priti velblodu ...

Na drugi strani Jezus obiskoval bogate (Zaheja) in revne (vdova). Ubogim se omogoča blagovest – (upanje v srečo) apostola, naj ubogi razumejo (del množice).

- 2) Svetniki. Frančišek, veselo uboštvo, gre preko uboštva, več kot nenavezanost. Povišanje, biti enak Križanemu. Ne v potrebi po ljubezni in dokazilih svoje ljubezni. Stigme, posledica velike ljubezni, ...

Charles de Foucauld: v Nazaretu prepoln veselja (otroci za njim kamenje), ker je preziran, majhen. Za nas – priča evangelijskega uboštva.

- 3) Cerkev – nenavezanost (krepost uboštva), ne more biti revna, če je ne spremlja minimum uboštva. Zaobljuba uboštvu (ugasiti

v srcu nagon po lastnini); potrebe Cerkve, Jezus v položaju preroka (živel od darov), Pavel.

5.4 Ubogi z Jezusom iz Nazateta (nadaljevanje)

Jezus ubog – Cerkev ni uboga.

Svet vprašuje Cerkev, velika ura Cerkve, vsi več ali manj od nje pričakujejo nekaj.

Svet vprašuje Cerkev, pogosto svet ateizma.

- 1) Položaj v svetu, rojstvo sveta, ki dela, razvoj industrije, svet, ki je reven in ve, da je reven. Cerkev ovira napredka. Zdi se, da je vezana na kapitalizem, imperializem.

Kristjani, Cerkev naj bo še bolj uboga, bolj evangeljska, bolj preprosta.

Ustreči ljudem: uboštvo pri osebah, nepremičnine, institucije, sredstva apostolata. Resnično in pristno uboštvo. Poznali uboge! (Uboštvo dejavno in ljubezen do ubogih) Prepad med ubogi-mi in duhovniki, ne najdeš stika z delavskim svetom – na strani bogatih.

Avstrija, Nemčija, cerkveni davek. Madžarska!

Tovariš, -ica: gospod (šel je za gospoda).

- 2) Uboštvo Cerkve, njene nepremičnine »zidovi vtirajo svoj znak tistim, ki med njimi prebivajo« (Ch. de Foucauld).

Cerkve, naše hiše brez duše in duha. Potreba sredstev (marksistična revija, Cerkev ne more obstajati v socialističnem svetu). Cerkev mora pokazati, da ne zavisi od denarja (saj je že!) in da lahko obstane tudi tam, kjer ni kapitalizma.

250 (kan. pravo) Problem težek, župnik za 2 šoli, nič več smisla za pastoralno delo. 251

Nimam ne zlata, ne srebra, kar pa imam, to ti dam (Kristusa), svetu (na novomašnih vabilih).

3) Sredstva apostolata – Pavel jih skoraj ni poznal, mi jih poznamo 50 let nazaj. Delo, čas Nazareta, kako težko je uboštvo Cerkve.

6 Jezusovo Materjo

Le Marija nam lahko pomaga vse milosti duhovnih vaj spremeniti v vsakdanje življenje.

Marija, Jezusova mati – njen prvi in glavni naziv. Ona je bila Jezusova Mati na zemlji, je Jezusova mati v nebesih. Začela je svojo »kariero« kot revna hčerka izraelskega ljudstva, njen vrhunec ob vnebovzetju, odslej ob svojem sinu. Neskončni kontrast, ki je Božji kontrast: »Pri Bogu ni nič nemogoče.«

Pred oznanjenjem je Marija vedela za Boga. Vse, kar je napisano v evangeliju, je resnično. Jezusova beseda: »Slavim te, Oče, da si to prikril modrim ...« se nanaša tudi na Marijo. Vse, kar se je zgodilo od Nazareta, Betlehema, Egipta in še spet Nazareta, je bilo za Marijo razodetje, ki je počasi raslo k vedno večji jasnosti. Dvakrat je zapala evangelistu, da je »vse to« premišljevala v svojem srcu.

Navadno mislimo, da je Jezusova bližina olajšala Mariji njeno vero. Nasprotno! Marija je vero potrebovala bolj kot apostoli, bolj kot Izraelci. Verovala je, a ni videla. Šele dvanajstletni Jezus začudi svoje starše. »Toda onadva nista razumela ...«

V Kani je nastopila sprememba v Marijinem obnašanju, pokaže se vendar že intimnost med Sinom in Materjo. Marija spodbudi Jezusa, da se pokaže kot Mesija, in odslej učenci verujejo vanj.

Marijina popolnost je v tem, da je popolna mati, preprosto: ona je Jezusova mati. Loči se od Sina, da ga ne bi motila v oznanjevanju, kajti Sin je ves v tem, »kar je Očetovega«. Le ona je učljiva (*docilis*), razumela je, kaj se mora zgoditi, in verovala je. Janez je veroval šele tedaj, ko je videl prazen grob. In pod križem je Marija popolnoma Njegova Mati.

In sedaj pride do razpleta skrivnosti Marijinega materinstva: Janez naj jo vzame k sebi, se pravi, Marija naj se približa apostolom, odslej je Marija Mati Cerkve. Njena vloga v krogu apostolov je ostala ista: Mati Jezusova, ki več ve o Njem, prinaša več luči o Učitelju, Odrešeniku in Božjem Sinu. Je živ spomin nanj, ki so ga apostoli poznali. Po binškoštih, kjer je sredi apostolov, ostane Marija z učeneci. Ko apostoli vidijo Marijo, vidijo Jezusa, Marija jim je tako živi evangelij.

Po vnebovzetju je Marija pri svojem Sinu. Skrivnost vnebovzetja je Jezusova želja, da hoče imeti On vedno Mater.

Kaj pomeni in kaj je Marija za nas? ... kar je bila Jezusu. V tem je tudi naša pobožnost do Marije.

Marija ni nikoli zapustila Jezusa, naj mi pomaga, da rastem kot ona v veri, da, v gledanju, v živem kontaktu z Njim, ki ga moram kot duhovnik oznaniti ljudem.

Marijino mesto v Jezusovem življenju – Marijino mesto v mojem duhovniškem življenju.

»Kraljica duhovnikov« – zato, ker je bila pred tem kraljica apostolov. Hočem razumeti to zvezo: od apostolov k duhovnikom. Vsi duhovniki, skoraj brez izjeme, so rastli prav ob Mariji v svojem duhovništvu. Zakaj ne bi jaz? Ali sem izjema? Ali res hočem tvegati, da bi bil izjema?

Poglobimo torej svojo pobožnost do Marije, naj nam v tem pomagajo prav binškoštni dnevi, dnevi Svetega Duha. Ali ni bila Marija »*gratia plena*«?

Sklep

Mnogo govoril, malo povedal

Jezus iz Nazareta – srečanja z njim v teh 6 dneh – stvarnost, naše duhovno življenje. Nič se ni spremenilo – lepo je biti z Jezusom, ti vtisi z nami. Ne vem, kako je deloval Sv. Duh v nas, vendar ...

Srečen duhovnik (novomašno vodilo?): spomniti se vseh, ki so molili. Odgovornost – Bog in ljudje pričakujejo. Jezus – učitelj nemogočega. Optimizem.

Srečen sem, ker sem duhovnik.

Sklep

Dvakratni doktor znanosti, teolog in filolog, duhovnik in človek širokega srca in duha, profesor Jože Rajhman je v drugi polovici 20. stoletja s svojim delom pustil neizbrisen pečat v slovenskem duhovnem in kulturnem okolju. S svojim življenjem je nenehno pričeval, čeprav se je v odločilnih obdobjih znašel tudi na nepravi strani in bil odkrito ali tudi manj opazno preganjan ali zavračan. Kljub temu je ohranjal svojo vero v Presežno in v človeka ter ostajal zvest Cerkvi in slovenstvu, kar mu je bilo položeno v zibel. Verjel je v tisto dobro v človeku, narodu in v Cerkvi, kar zmore premagati še tako velike ovire, in s svojo duhovno širino je to svojo vero nevsiljivo posredoval drugim. V človeku je iskal tisto božje, kar ga dela človeka, in v Bogu je našel tisto človeško, kar omogoča osmišljevati Boga.

Njegov bogati opus, ki obsega okoli 480 bibliografskih enot s področja pastoralne teologije, duhovne teologije, teološke antropologije, ekleziologije in ekumenizma, ga uvršča med pomembne slovenske pokoncilске teologe. Slovenski protestantizem ostaja prevladujoča tema njegovih raziskav, na to temo so izšla monografska dela, med katerimi so najpomembnejše korespondence Primoža Trubarja in slovenskih protestantov, ki so izšle pri Slovenski akademiji znanosti in umetnosti. Njegovo duhovno izročilo je v knjižici *Božje okolje v človeku*, ki izpričuje globokega duhovnega misleca in hkrati človeka najširših filoloških in duhovnih obzorij.

Kratice

ARS	Arhiv Republike Slovenije
BKJ	Biskupska konferencija Jugoslavije
FLRJ	Federativna ljudska republika Jugoslavija
KPJ	Komunistična partija Jugoslavije
KZ	Kazenski zakonik
LRS	Ljudska republika Slovenija
MNO MB	Muzej narodne osvoboditve Maribor
NŠAM	Nadškofijski arhiv Maribor
SHS	(Kraljevina) Srbov, Hrvatov in Slovencev
SŠM	Slovenski šolski muzej
ZD-RJ	Zapuščine duhovnikov – Rajhman, Jože
ZKP	Zakon o kazenskem postopku

Reference

Arhivski viri

Arhiv Republike Slovenije, 231 - Ministrstvo za prosveto, personalne mape učiteljev, škatla 37 (Josip Reichman, št. 3174).

Nadžkofijski arhiv Maribor, Krstna knjiga Sromlje 1924.

–, Zapuščine duhovnikov. Rajhman, Jože. Sig. 2086, škatla 1.

–, Zapuščine duhovnikov. Rajhman, Jože. Sig. 2086, škatla 4.

–, Zapuščine duhovnikov. Rajhman, Jože. Sig. 2086, škatla 6.

Slovenski šolski muzej, OŠ Sromlje. Zgodovina OŠ v Sromljah.

–, OŠ Sromlje. Šolska popisnica iz leta 1923.

Druge reference

Gieser-Pečar, Tamara. 2005. *Cerkev na za-tožni klopi*. Ljubljana: Družina.

Krajnc-Vrečko, Fanika. 1998. Jože Rajhman 1924-1998: in memoriam. *Časopis za zgodovino in narodopisje* 69, Nova vrsta 34/2: 201–204.

– – –. 2002. *Govorica kot pot v duhovni svet Jožeta Rajhmana*. Magistrsko delo. Ljubljana: Teološka fakulteta UL.

– – –. 2008a. V znamenju obletnic Trubar – Rajhman. *Znamenje* 3–4: 3–13.

– – –. 2008b. *Bog in človek v teološki misli Jožeta Rajhmana: ovrednotenje avtorjevega prispevka slovenski teološki antropologiji*. Doktorska disertacija. Ljubljana: Teološka fakulteta.

– – –. 2009. Podoba strpnosti med krščanskimi cerkvami: trubarolog Jože Rajhman in slovenski protestantizem. V: *Na poti strpnosti: monoteistične religije in verska svoboda*, 5–22. Maribor: Pokrajinski muzej.

– – –. 2010a. Rajhmanova antropologija kot iskanje božjega okolja v človeku. *Bogoslovni vestnik* 70/2: 195–206.

– – –. 2010b. *Človek v božjem okolju: teološka misel Jožeta Rajhmana v luči teološke antropologije*. Znanstvena knjižnica 22. Ljubljana: Teološka fakulteta UL.

– – –. 2019. Jože Rajhman (1924–1998), duhovni in pastoralni teolog, literarni zgodovinar trubarolog. *Edinost in dialog* 74/1: 111–136.

Merkač, Janko, in Alex Schuster. 2018. *Srce trepeče od hrepenenja, v šumni vrtineci sili življenja: ob stoletnici smrti Franca Reichmanna*. Rožek: Tilia.

Prežihov Voranc. 1945. *Od Kotelj do Belih vod: Če Zila noj Drava nazaj potačo*. Ljubljana: DZS.

Rajhman, Jože. 1979. Kateheza drugače. *Znamenje* 9: 156–158.

– – –. 1996. *Božje okolje v človeku*. Ljubljana: Družina.

– – –. 2008. *Teologija Primoža Trubarja*. Ur. Fanika Krajnc-Vrečko. Znanstvena knjižnica 16. Ljubljana: Teološka fakulteta.

Roš, Fran. 1967. *Slovenski izgnanci v Srbiji 1941–1945*. Maribor: Obzorja.

– – –. 1975. Prva izjava nacističnega vrha o izgonu Slovencev: Nacisti na slovenskih tleh. *Borec* 27: 411–415.

Stalež šolstva in učiteljstva v Sloveniji. 1923. Ljubljana: Učiteljska tiskarna.

Stalež šolstva in učiteljstva ter kulturnih in prosvetnih ustanov v Dravski banovini. 1934. Ljubljana: Banovinska zaloga šolskih knjig in učil.

Voillaume, René. 1969. *Retraite au Vatican avec sa sainte Paul VI*. Paris: Fayard.

Zveza društev general Maister [s. a.]. Seznam Maistrovih borcev. <https://www.zvezadgm.si/seznam-borcev/> (pridobljeno 17. 3. 2025).

